

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 5. — TELEFON: 51-22, 51-23, 51-24, 51-25 in 51-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 6.— L. Za tuzemstvo: 15.20 L.

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglaševanje iz Kraljevine Italije in inozemstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Na gondarskem bojišču odbiti sovražni napadi

Pri protinapadih sovražniku prizadejane izgube — Dve letali sestreljeni v Cirenaiiki

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 18. novembra naslednje vojno poročilo št. 534:

Snoči so sovražna letala v zaporednih valovih napadla Neapelj. Gmočna škoda ni velika, v nekem od bombe porušenem poslopiju je bilo ubitih 28 oseb, ki so bile izven zaklonišča, 40 civilistov pa je bilo ranjenih. Smrtne žrtve zadnjega letalskega napada na Katanijo so porasle na 30.

V Cirenaiiki je nemško protiletalsko topništvo sestrelilo dve sovražni letali.

Na bojiščih pri Gondarju so bili zavrnjeni sovražni napadali poskusi. Sovražne elemente, ki so se na nekaterih točkah približali našim postojankam, so napadli naši oddelki in jih pognali v beg z izgubami.

Carigrad, 19. nov. s. List »Be-yoglu« po-sveča članek delovanju italijanske mornarice na Atlantiku in v Sredozemlju ter pod-črtava, da se je italijanska mornarica bo-čila in se še bori zmagovito proti številno-jačim angleškim silam. Ze šestkrat je skušala angleška mornarica prodreti skozi Sicilski kanal in vsakokrat je morala dra- go plačati svoj poizkus. List omenja tudi uspešno prevažanje čet in potrebščin v Li- bijo. List hvali italijansko mornarico, ker je tako uspešno prevozila cele vojske in premagala vse težave.

Žrtve letalskega napada na Catanio

Rim, 19. novembra. s. Pri sovražnem letalskem napadu na Catanio v noči na zad- njo soboto je bilo ranjenih 10 ljudi.

Ob obletnici sankcij

Svečane proslave po vsej Italiji — Predavanje prosvetnega ministra Bottaja o narodu v vojni

Rim, 19. nov. s. Zastave, ki so plapolale leta 1935 po vsem polotoku in znak klubo- vanja sankcijam, ki jih je odredilo Društvo narodov na predlog Anglije proti Italiji, so večerj še lepše plapolale v spomin na ta dan, ki je »pomenil pričetek velike zmage nad izstradavci. Kakor pred leti, ko je italijanski narod stremel in ponosen stal za Ducejem, navdahnjen z njegovim geslom »zmagati«, je bil večerj po vsej Italiji raz- deljen ta znak in vsak je dal zanj svoj pri- spevek za odpor in zmago. Obletnici san- kij je italijanski narod poslal v po vsej državi. Oddelki fašističnih mladinskih or- ganizacij so defilirali pred spominskim plo- ščami na občinah. Popoldne so bili odprti sedeži vseh krajevnih skupin ženskih fašij- ev in mladinskih organizacij in so se v njih zbirali darovi za borco. Ljudstvo je povsod izkazalo hvaležnost in ljubezen do vojakov, ki se bore z nemškimi tovariši za zmago nad Anglijo. Fašistične žene so obdarovale ranjence v bolnicah in obiskale družine pad- lih.

Rim je bil od Campidoglia do najskrom- nejše hiše v zastavah. Manifestaciji mla- dinskih organizacij se je pridružil mešan- stvo. Opokne si je Piemontska princesa v razstavni palači ogledala delavnico ženskih fašijev, kjer izdelujejo oblačila za borco na fronti.

Princesa je sprejela znak »Vincere« in oddala svoje darilo ter si nato ogledala de- lavnico. Na Mussolinijevem foru je bilo svečano odprto akademsko leto fašistične akademije. Govorci so položili lovorjev venec pred spomenik padlih. Po akademiji se je mladina zbrala v veliki dvorani aka- demije, kjer je rektor senator Pende v pri- stotnosti Tajnika Stranke in drugih osebno- sti počastil spomin 22 padlih gojencev. Tajnik Stranke je izročil častne diplome staršem slavnih padlih. Senator Pende je nato govoril o pomenu dneva ter je v Du- cejevemu imenu otvoril novo akademsko le- to.

Na nacionalnem zavodu fašistične kul- ture v Rimu je bila manifestacija izredno svečana. Navzoč je bil Tajnik Stranke s člani direktorija, predsednik senata in za- stopniki najvišjih narodnih zavodov in ustanov ter diplomatski zastopniki zave- zniških in prijateljskih držav. Predsednik zavoda Pellizzari je poročal o delovanju za- voda v letu XIX. in o programu za leto XX. Zavod ima okrog 200.000 članov in vseh slojev prebivalstva. Izdal je številna kulturno politična dela, ki so dosegla okrog 1 milijon in pol naklade. Predsednik je omenil tudi ustanovitev podružnic v Ljub- ljani, Kotoru, Splitu in na Rodosu.

Ob velikih ovacijah je nato govoril mi- nister Bottai.

Predaval je o »narodu v vojni«. Moralna nujnost, ki je vodila Mussolinija in njego- ve prve sledbenike, ljudi iz strelskih jar- kov, je bila neločljivost mednarodne pravice in socialne pravčnosti. Ni mogel red- med narodi brez temelja, na katerem slo- ni red med sloji posameznih narodov. Ta socialna vsebina fašistične revolucije se nam kaže danes v popolni luči tako z na- rodne kakor z mednarodne gledišča. Odtlej je preteklo 20 let borbe ter zunanjih in notranjih izkušenj. Dokler obstaja kriv- ca v razdeljevanju dobrin med narodi, ni mogoča taka popolna pravica med sloji ene- ga samega naroda. Mednarodna in nara- dna pravica sta v pogojni zvezi. Ko se je proletarski narod Italije dvignil in zahtev- al svoje pravice, so kapitalistični narodi, ki imajo bogastvo v svojih rokah, prokla- mirali sankcije.

Minister Bottai je nato govoril o osno- vah gospodarske revolucije na svetu. Ta razvoj zahteva sodelovanje vseh slojev za socialno skupnost in podreditve individual- nim kolektivnim interesom. K tem načelo- m so se pridružil, čeprav s pomočjo dru- gačnih ustanov, narodnosocialistična Nem- čija in druge evropske države.

Sele po končani vojni se bodo pokazali temelji novega reda. Fašizem je prevrnil kolonialni tradicionalizem in odrekel ob- last kapitalu. Država ureja organizacijo kolonij. Fašizem ustvarja resničen novi red, ki ne služi samo propagandnim neme- nom, in sicer v Libiji in v Abesiniji za Afri- ko, v Albaniji, Sloveniji in Dalmaciji za Evropo. Ze med vojno prispavamo k nove- mu redu s svojimi izkustvi. Politična in pravna ureditev imperialne skupnosti Rima

deloma še ni izvedena, toda se bo naglo in popolnoma izvedla po končani vojni, pri čemer bodo upoštevane zahteve raznih na- rodov, ki nujno gravitirajo k Rimu.

Dino Alfieri ob obletnici sankcij

Berlin, 18. nov. d. O priliki šeste oblet- nice sankcij proti Italiji je italijanski vele- poslanik v Berlinu Dino Alfieri objavil v listu »Völkischer Beobachter« članek, v ka- terem med drugim ugotavlja, da so sovraž- niki Italije nespособni premeriti veličino odpora italijanskega ljudstva. Alfieri pravi: »Ze 25 let se italijanski narod bori oddi- ha bori. Okrepljen od svojih žrtv, stoji čvrst in združen kot en sam mož za svojim Du- cejem z neomajno odločnostjo, da se bori do konca za svojo usodo, za usodo Nem- čije, Evrope in vsega sveta ter si v tej borbi dokončno izvaja prostor na soncu, ki mu pritiče po sveti pravici.

Cestne gradnje v Dalmaciji

Split, 19. nov. Guverner Dalmacije je dal definitivna navodila za preureditev ne- katerih odsekov obalne ceste od Trogira do Šibenika.

Smrtna nesreča generala Udet

Berlin, 19. nov. (DNB). Letalski genera- l Udet je 17. novembra v teku preizkušanja nekakega novega orožja postal žrtev tako hu- de nesreče, da je med prevozom v bolnišnico podlegel zaobhljenim poškodbam.

Kancelar Hitler je odredil, da se pogreb tega častnika, ki je tragično izgubil življe- nje v izpolnjevanju svojih dolžnosti, izvrši na državne stroške.

Berlin, 19. nov. s. General Udet se je rodil 1896 leta v Frankfurtu. Ze v zadnji svetovni vojni je napravil sijajno kariero. Pred 19 leti je ustanovil letalsko tovar- no, v kateri je lahko uveljavil svoje dol- goletne izkušnje. Na tem področju si je pridobil velik sloves tudi v tujini. V sedaj- nji vojni se je posebno izkazal pri pohodu na Poljsko in v Francijo. V priznanje njegovih 62 letalskih zmag v zadnji sve- tovalni vojni in njegovih zaslug za sedanje nemške letalske sile so po njem imeno- vali neko eskadriljo nemških lovcev.

Angleške letalske izgube

Rim, 19. nov. s. Kakor so Angleži sami priznali, so v 26 mesecih vojne izgubili 17.000 letalcev, to pomeni po 650 letalcev na mesec.

Ukrepi proti madžarskim izseljencem

Budimpešta, 19. nov. s. Službeni list je objavil, da ob oblasti odvzela državljan- stvo 102 Madžarom, ker so prekršili od- redebde glede odselitve iz Madžarske.

Štednja plina v Parizu

Pariz, 19. nov. s. Listi poročajo o novih omejitvah v porabi plina. Poraba bo dnev- no omejena samo na nekaj ur, ako pa bi tudi to ne dovedlo do znatnega prihranka, bo dobava plina popolnoma uknjena. Tudi konzum elektrike se bo znatno zmanjšal. Od večerj dalje bo 25 postaj podzemne že- leznice zaprtih. Razen tega bo uknjeno tu- di delovanje vseh dvigal in avtomatičnih stopnic podzemne železnice.

Vojaška oskrba civilnega prebivalstva v Rumuniji

Bukarešta, 19. nov. s. Maršal Antonescu je odredil, da prevzamejo oborožene sile organizacijo oskrbe vse države z živežem in drugimi nujnimi potrebščinami. Na ta način bo mogoče oskrbo prebivalstva bolj organizirati in disciplinirati.

V smislu tega ukrepa je bilo poverjeno vodstvo državnih podtajništva za oskrbo vojske in civilnega prebivalstva generalu Constantinu, ki se bo posluževal vojaških sredstev tudi za redno oskrbovanje civilne- ga prebivalstva z živili in drugimi potreb- ščinami.

Borba za zadnjo postojanko na Krimu

Bombe na sevastopoljsko pristanišče — Nadaljnji prodor v Doneško kotlino — Uspehi na skrajnem severu — Bombardiranje Vologde

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 19. nov. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je ob- javilo večerj naslednje poročilo:

Na Krimu so bojna in strimoglavna le- tala prizadela uničujoče udarce utrdenim in pristaniškim napravam Sevastopolja. Pri tem je bila potopljena velika tovarna ladja, 1 rušilec in 1 trgovski parnik pa sta bila poškodovana.

Operacije v Doneški kotlini so se po- zboljšanje vremenskih razmer in promet- nih zvez nadaljevale. Sovražnik je bil pre- gnan s svojih poljskih postojank, ki jih je deloma trdovratno branil. Zasedeni so bili nadaljnji deli industrijskega področja. Zapolnjenih je bilo pri tem s presenetljivi- vimi napadi več tovornih vlakov, priprav- ljenih za odhod.

Na visokem severu so uničila bojna le- tala sovjetska taborišča zapadno od zaliva Kandalakša.

Nočni napadi letalstva so bili usmerjeni proti Moskvi in Petrogradu, kakor tudi proti letališčem na področju Vologde.

Podmornice so potopile na severnem At- lantiku in na Severnem ledenem morju štiri oborožene sovražne trgovske ladje s skup- no 21 tisoč br. reg. tonani in 1 stražno ladjo.

Na morju ob Angliji so napadla bojna letala v poslednji noči sovražne konvoje vzhodno od Lowenstofta. Tri večje trgovske ladje so bile z bombami hudo poškodovane. Druga bojna letala so bombardirala prista- niške naprave ob angleški južnovzhodni in južozapadni obali.

Nezadržno prodiranje

Berlin, 19. nov. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so prve čete nemške divizije zavzele v osrednjem delu vzhodne fronte neki važen kraj. Sovjeti so jih po- izkušali s protinapadom zadržati, a zaman. Sovražnik je imel v hudih bojih tako hude izgube, da se ni mogel več upirati in je od dveh polkov ostalo samo okrog 1200 ljudi.

Na severnem odseku so Sovjeti istega dne skušali s tanki zaustaviti nemške konvo- je. Nemsko topništvo je uničilo 11 tankov. Po dosedanjih vesteh so Sovjeti predvčeraj- njim izgubili skupno 24 letal, in sicer 17 v letalskih bojih, 4 na tleh, 3 pa so se se- strčili protiletalski topovi. Glede zadnjih letalskih napadov na Petrograd se je iz- vedelo, da so bila z uspehom bombardirana letališča, v mestu pa je bilo zažganih več tovarn.

Pomen Kerča

Berlin, 19. nov. s. Kerč, ki so ga pred- večerajšnjim zavzele nemške in rumunske čete, šteje okrog 100.000 prebivalcev. Po- leg drugih industrijskih naprav je v mestu tudi nekaj tovarn streliva in skladišč po- gonjskih sredstev, dalje nekaj letališč in več drugih naprav vojaškega značaja. Ne- kaj kilometrov od Kerča je obala Azov- skega morja, v katerega se steka Don z Doncem. Preko njiju vodi zadnja rešilna pot za Sovjete iz Doneške kotline.

Berlin, 19. nov. s. V nasprotju s trditva- mi angleške propagande je bilo mesto Kerč z okolico, kakor doznava DNB, močno utr- jeno. Obrambni sistem je obstajal iz več črt, ki so tvorile močan periferni pas, ki se je raztezal do obale. Sistem je bil izpo- polnjen s številnimi mimijskimi polji.

Angleška letališča na Kavkazu

Stockholm, 19. nov. s. Londonski krogi so čedalje bolj zaskrbljeni sprčo položaja na Kavkazu. Angleži hočejo izkoristiti so- jetske operacije na kopnem in še bolj za- črtem morju ter v naglici urejajo letalska oporišča v Tiflisu, Suhumu, Sočiju ter No- vorosijsku.

Madžarski komunike

Budimpešta, 19. nov. s. Madžarska tele- grafška agencija objavlja, da so zavezni- ške čete zasedle važne sovražne postojan- ke ter zavzele novo ozemlje na odseku pri Rostovu in Vorosilovgradu. Z madžarske- ga odseka ni poročati nič posebnega.

Izjavljeni protinapadi

Berlin, 19. nov. s. Tudi predvčerajšnjim so bili nekateri protinapadi sovražnika na odseku pri Moskvi tako odbiti. Neki nem- ški pehotni diviziji je uspelo prodreti glo- boko v sovražne črte in zavzeti v nekaj urah 28 poljskih utrd.

Manjše borbe na finskiem bojišču

Helsinki, 19. nov. s. Razen na odseku pri Hauku, kjer je delovanje sovjetskega top- ništva še vedno živahno, mu finsko top- ništvo uspešno odgovarja. Na finskiem boji- šču ni bilo omembe vrednih dogodkov. Na Karelski ozni se nadaljuje dvoboj topni- štva in metalcev bomb. Enako aktivnost je zaznamovati na fronti pri Syvaervu in na področju Jandere. V zapadni Kareliji so finske čete v južnem odseku dosegle kra- jevne uspehe, na severnem pa je položaj nespremenjen. Skupine finskih letal še na- dalje uspešno bombardirajo murmansko že- leznico pri Karhumäkiu.

Pred umikom iz Hangöja?

Helsinki, 19. nov. s. Po mnenju pristoi- nih vojaških krogov utegne pomeniti dele- vanje Rusov v zadnjih dneh fronti Han- göja predvsem z uporabo topništva, da se Rusi pripravljajo na umik, še preden bi začelo morje zmravati.

Ameriška misija na poti v Kujbišev

Rio de Janeiro, 19. nov. s. Ameriška vojaška misija, ki je pred mesecem dni odpotovala iz Zedinjenih držav, je dospe- la v Belhem ter se bo odpravila preko Afrike in Irana v Kujbišev, kjer je akre- ditirana.

Nemški tisk o novi upravni ureditvi na vzhodu

Berlin, 19. nov. s. Imenovanje Alfreda Rosenberga za ministra za vzhodne zase- bene pokrajine je napravilo na tukajšnji tisk najboljši vtis. »Völkischer Beobachter« pravi, da je Rosenberg najbolj primerna oseba za izpolnjevanje visoke naloge, ki mu jo je poveril Hitler, ker je znan kot najbolj globok poznavalec vprašanj, ki so v zvezi s kožljivo politiko evropskega vzhoda. List

Odločno stališče japonskega parlamenta

V posebni resoluciji je Zedinjene države proglasil za krive sedanje vojne in za sovražnika Japonske

Tokio, 19. nov. s. Večera popoldne se je zbornica spet sestala in soglasno odobrila resolucijo, ki so ji jo predložile razne pa- rlamentarne skupine in jo je v daljšem go- voru utemeljil poslanec Tešio Šimara. Re- solucija poziva vlado, naj brez oklevanja nadaljuje nacionalno politiko. Največje ovire za zaključitev sovražnosti med Kitajsko in Japonsko povzročajo Japonski sovražne sile, njim na čelu Zedinjene države.

Resolucija naglašja dalje, da je neugna- na želja Zedinjenih držav, da bi si prisvo- jile svetovno hegemonijo, vzrok sedanje vojne med Zedinjenimi državami, Anglijo in Rusijo ter osmina velešlami. Kakor kaže, Zedinjene države nečijo pristati na japonski program za avtarhično ureditev vzhodnoazijskega področja. In miroljubno sožitje vseh narodov na njem, marveč si celo še prizadevajo, da bi te načrte one- mogočile.

Resolucija končno poziva vse Japonce, naj podpo vlado. Japonski narod smatra, da ni mnogo možnosti, da bi se ta borba zaključila brez bitke. Nazadnje pripominja, da bodo dohodki iz povečanih davkov v resnici služili za kritje vojnih izdatkov.

Polslužbena razlaga zahtev generala Toja

Tokio, 19. nov. s. Zastopnik vladnega informacijskega urada je večerj v razgo- voru z novinarji komentiral znane tri za- hteve, ki jih je v svojem govoru v parla- mentu postavil predsednik vlade general Toja. Dejal je, da predstavljajo te točke obča načela japonske zunanje politike in

Kurusovi razgovori v Washingtonu

Prava pogajanja se bodo šele pričela — Rezerviranost japonskih diplomatov

Washington, 19. nov. u. Japonski po- sební odposlanec Kurusu se že tretji dan mudi v Washingtonu. S sodelovanjem ja- ponskega veleposlanika Nomure je pričel razgovore z ameriškimimi državniki in je bil najprej pri državnem tajniku za zunanje zadeve Cordellu Hullu. Pred tem razgovo- rom so ga ustavili novinarji, a Kurusu jim ni hotel dati nikake izjave o sestanku. Menil je le, da bo njegov obisk verjetno le vjužnostnega značaja. Glede na to in še na nekatere druge znake sodijo, da se bodo pravi politični razgovori med Kuru- som in Cordellom Hullom pričeli šele v drugi polovici tedna. Novinarji so Kuru- sa in Nomuro vprašali, ali pomenijo izja- ve japonskega predsednika vlade in dru- gih ministrov v parlamentu kakor tudi odločni ton japonskega tiska glede odno- šajev z Zedinjenimi državami, da v Tokiu že izključujejo možnost sporazuma med obema državama. Veleposlanik Nomura se je v svojem odgovoru omejil na pripombo, da »je to sicer neka razlaga, da pa ni toč- na«.

Razgovor Kurusa in Nomure s Corde- lom Hullom je trajal dejansko le okrog 20 minut. Takoj nato sta se oba japonska di- plomata v spremstvu državnega tajnika za zunanje zadeve odpravila v Belo hišo, kjer su je sprejel Roosevelt. Ta razgovor, ki se ga je udeležil tudi Hull, je trajal na- eno uro. Tudi ko sta se japonska diploma- ta odpravila iz Bele hiše, novinarjem nista hotela dati nikakih podrobnih izjav.

Nova kršitev ameriške nevtalnosti

Washington, 19. nov. u. Senator Whee- ler je v nekem govoru očital vojni mor- narici Zedinjenih držav, da se hoče pri- družiti angleški »pri napadalnih operaci- jah« na Atlantskem in Tihem oceanu. Opo- zoril je, da nevtalnostni zakon tudi v svo- ji izpremenjeni obliki dopušča ameriške- mu vojnemu brodogradu le zaščito ameriških konvojev, ki gredo iz Zedinjenih držav na eno ali drugo stran, ne pa tudi angleških konvojev.

Wheeler je nato objavil pismo nekake mornarja z ameriške vojne ladje »Saint Louis« z dne 25. avgusta, v katerem je opisal, kako je ta vojna ladja sodelovala s angleškimi rušilci s singaporskega opo-

»Börsenzeitung« pa naglašja, da je ustano- vitev novega ministristva najbolj značilen poudarek pomena in obsega dela, ki ga bo treba opraviti na velikem ozemlju, ki bo odprto stvariteljskemu duhu novih evrop- skih sil.

Poseben židovski okraj v Lvovu

Krakov, 19. nov. d. Guverner za Galicijo je odredil, da se mora v Lvovu ustanoviti »geto«, poseben mestni okraj, ki bo rez- erviran edino za bivalične Židov. Od 14. de- cembra dalje bodo morali vsi Židje v Lvo- vu izprazniti svoja dosedanja bivališča ter se naseliti v novo določenem »getu«. Usta- novljen bo poseben židovski svet, ki bo odgovoren za vzdrževanje reda in čistote v židovskem mestnem okraju. Židovskemu svetu bo v pomoč dodeljena tudi posebna židovska policija, ki bo štela 500 mož.

da jih je torej mogoče postaviti v odnosu do katere koli države. Opozoril je, da pred- sednik vlade ni podrobno obeležil, da se njegove tri točke nanašajo specifično na Zedinjene države, pa da bi lahko zaradi tega služile kot osnova za pogajanja z nji- mi. Kar se tiče trditve lista »Nici Nici« in drugih japonskih listov, da ni nikake možnosti za ureditev japonskih in ameri- škikh problemov, če Zedinjene države ne opuste nadaljnje pomoči Čungkingu, je za- stopnik urada opozoril, da te ugotovitve dovolj jasno obeležujejo mnenje japonske- ga naroda in da se bo morala vlada na- ravno ravnati po takih nazorih večine jav- nega mnenja.

Kar se tiče izjav zunanjega ministra, da namreč japonska ne bo priznala polo- žaja, ki bi utegnil ogroziti japonske pravice in interese na severu, je zastopnik informacijskega urada izjavil, da se te iz- jave nanašajo v glavnem na Rusijo.

Japonski diplomatski zastop- nik odpoklican iz Iraka

Tokio, 19. nov. s. Zunanji minister je iz- javil, da je dal odpravniku poslov japo- nskega poslanstva v Bagdadu navodila, naj nemudno zapre poslanstvo zaradi irake- ga sklepa, da se diplomatski odnosi z Japonsko prekinajo. Japonski diplomat se bo z letalom vrnil na Japonsko.

Poučni krogi v Tokiu izjavljajo, da ta ukrep ne bo imel nikake bistvene posledice, ker so bili diplomatski odnosi med Japonsko in Irakom dejansko prekinjeni že v preteklem aprilu, ko je Anglija uve- čala tudi za vsa plovba po Perzijskem za- livu režim tako zvanih »navicertov«.

Roosevelt zahteva nove milijarde

Washington, 19. nov. u. Roosevelt je za- hteval od kongresa nadaljnje kredite v znesku 6678 milijonov dolarjev za vojno in 3800 milijonov dolarjev za mornariško mi- nistrstvo. Od poslednjega kredita namera- va porabiti 120 milijonov za oborožitev ameriških trgovinskih ladij.

Stavkovno gibanje v ameriških rudnikih

Bern, 19. nov. s. Vesti iz Washingtona kažejo, da je postala rudarska stavka zelo resna, tako da bi lahko nastal spor z Roo- seveltom, ki je baje izjavil, da vlada ne more pristati na tak poskus upora sindi- kalističnih organizacij, kakor to ta stavka pomeni. Stavkovni pokret vodi vodja sindi- kalistov Lewis.

Washington, 19. nov. u. Rudarska stavka je skoraj popolnoma uspeša. Samo v Zapa- dni Pensilvaniji stavka 25.000 rudarjev.

Borba proti špekulantom z živili v Grčiji

Atene, 19. nov. s. Policija je odkrila no- vo družbo spekulantov, ki so poskrili v ne- kem skladišču velike množice živil, da so jih lahko prodajali po prepevanih cenah. Čim je bil predsednik vlade na to opozo- ren, se je takoj podal v tajno skladišče, kjer je policija izvršila inventar blaga. Ka- sneje je dal predsednik vlade tisku nekaj izjav ter je ponovno pozval vse, da prija- vijo v petih dneh svoje zaloge blaga in se tako izognejo kazni.

Morilec majorja Döringa ustreljen

Bukarešta, 19. nov. s. Večera zjutraj je bil ustreljen grški kmet Sarandos, ki je v preteklem januarju s strel iz revolverja ubil nemškega majorja Döringa. Kakor je znano, ga je vojaško sodišče v Bukarešti še pred dnevi obsodilo na smrt.

Organizacija vseučilišnikov v Ljubljani

Pravila in namen organizacije, ustanovljene z odlokom Visokega Komisarja

Čl. 1. Organizacija vseučilišnikov v Ljubljani obsega dijake Kr. Univerze z namenom, da jim proži možnosti za vsakovrstno kulturno, umetniško, športno in podporno delovanje.

Čl. 2. Člani organizacije so redni študenti univerze, ki so pravilno vpisani.

Čl. 3. Organizacijo vodi zaupnik, imenovan od tajnika Narodne Fašistične Stranke, tajnika GUF-ov (skupine fašistiških vseučilišnikov), na predlog tajnika Zveze ljubljanskih fašistov.

Čl. 4. Zaupnik ima za pomoč direktorij, ki mu predseduje in ki je sestavljen iz enega podzaupnika in 9 članov; slednje imenuje zvezno tajništvo po zaslišanju mnenja rektorja vseučilišča. Zaupnik nato pozove v direktorij eno dijakino kot članico, ki si zaupane posebne naloge glede kulturne, športne in podporne delavnosti za dijakine. Posebne zadeve, ki se tičejo petih fakultet Kr. Univerze, so poverjene petim zaupnikom, ki so odvisni od direktorija ter so takisto poverjeni za vršenjem posebnih zadev, tičočih se posameznih fakultet.

Čl. 5. Kdor je vpisan v organizacijo, ima pravico do izkaznice in znaka proti plačilu letnega zneska, ki se bo določilo.

Čl. 6. Ob začetku vsakega akademskega leta določi zaupnik v sporazumu z direktorijem program delovanja, ki naj se izvrši v teku določenega leta. Za dosego tega namena se zaupnik lahko poslužuje članov organizacije, ki so posebno pripravljeni in sposobni za različne posle. Tem poverja tudi od časa do časa posebne naloge.

Čl. 7. Član organizacije, ki bi se pregrešil proti disciplini, ali ki bi izvršil dejanja, škodljiva ugledu in časti ali bi bil disciplinsko kaznovan od vseučiliških oblasti, bo odstranjen iz direktorija.

Direktorij lahko po zaslišanju njegove obrambe izreče naslednje kazni: a) ukor, b) ustavitve članstva za določen čas, c) ustavitve članstva za nedoločen čas, d) izključitev. Slednja kaznen je zvezana z odvzemetom izkaznice in znaka.

Čl. 8. Uprava organizacije je poverjena načelniku upravne službe Zveze fašistov v Ljubljani.

Ljubljana, 13. novembra

Organizacija vseučilišnikov v Ljubljani je začela te dni delovati na temelju odloka Visokega Komisarja Eksc. Graziotija z dne 1. novembra t. l.

Za ureditev njenega delovanja je bil izdelan pravilnik, ki ga objavljamo zgoraj in iz katerega se lahko povzame namen, ki si ga je organizacija stavila: kulturne, umetniške, športne in podporne zadeve, poleg izključno reprezentativnih, kotikor se tičejo Atleteja, ki mu je Duce določil posebno naloge v okviru visoke narodne kulture.

V organizaciji vseučilišnikov so izključene politične in vojaške zadeve, pač pa je nje glavna naloga, poglobljati kulturno delovanje članov v vseh znanstvenih panogah raznih fakultet, v lepih umetnostih, v diskusijah in prireditvah umetniškega značaja,

pri čemer se usvarja zdravo tekmovalni med člani.

Nadaljnja ne lahka, toda važna naloga organizacije se tiče podpornega dela njenega delovanja. V tem pogledu bo organizacija krepila moralno ter materialno podpirala svoje člane. Zaradi tega bo njena skrb, da spozna čim večje število italijanskih dijakov tudi z gmojne strani, njihove vseučiliške in mladinske organizacije, glavna umetniška dela Italije, njena mesta ter velike pridobitve na polju znanosti in tehnike.

Ustanovljena bo tudi knjižna zadruga, ki bo omogočila vsem članom organizacije nakup knjig ob znatnih plačilnih ugodnostih. Potrebne knjige pa bodo na vpogled članom tudi na sedežu organizacije. Zadruga se bo zanimala med drugim tudi za objavo skriptov, ki bodo služila kot celotna besedila za lekcije raznih predavateljev.

Kakor v GUFih drugih pokrajin, se bo podpirala akcija osredotočila tudi na vse ono, kar zadeva telesno blaginjo članov. Zato bo manj premožnim tudi v Ljubljani dana prilika za brezplačni zdravniški pregled ter za nakup zdravil po znižanih cenah.

Organizacija si je stavila med drugim za cilj, ustanoviti »Dijaški dom«, kjer bodo člani po zmerni ceni dobivali hrano in stanovanje. Ta velika stvar se bo dala izvršiti v prihodnjem letu, seveda le s pomočjo, če se bo vpisalo v tem času dovolj znatno število članov, da bi imel tako dijaški dom pravico do obstoja.

Tudi šport se bo gojil s posebno vneto, saj je šport osnova telesnega zdravja mladine. Športna vzgoja bo prisposobljena navodilom, ki so jih postavili GUFi ter bo razdeljena po posameznih disciplinah, ki bodo omogočale razvoj osebnih sposobnosti vsakega posameznika. Gojilo se bo smučanje, mečevanje, odbojka, turizma, plavanje in lahka atletika ter bo vsaka panoga dobivala od vseučiliške organizacije močno pomoč. Tako se bo v telovadnicah in pri igrah ustvarila in skovala telesno in moralno krepka mladina po znanem pravilu »mens sana in corpore sano«, kar pomeni harmoničen razvoj mišic in sile duha.

Po izboru, ki se bo sam po sebi izvršil v raznih panogah, se bodo pokazali najboljši borci, ki bodo lahko tekmovali z raznimi italijanskimi vseučiliškimi skupinami ter v telovadnicah raznih mest, zlasti pa v Liktorskih športnih prireditvah, ki vsako leto pokažejo izvežbanost in moč mladih junakov.

To je v kratkem slika delovanja, ki si ga je organizacija zapisala na svoj prapor in ki ji je vlada poverila važno kulturno nalogo na vzhodnih mejah Italije. Da se to delovanje razvije, kakor se le da, ter da bi univerza lahko v polni meri izvršila svojo nalogo, je potrebno sodelovanje vseh dijakov, ki naj bo tako lojalno in tako

neposredno ali posredno, naj bi jim blago prodali dražje, zlasti v primeru, ko tega ali onega blaga začasno ni dovolj napredaj. Ti ljudje so največji škodljivci skupnosti ter v pravem pomenu besede strežejo po življenju ravnejšemu prebivalstvu, ki ne more preprečiti blaga. Zato, so se vedno posamezni brezvestni kupovalci, ki se ne ozirajo na nobene predpise in jih niti ne zanima, kakšne cene predpisuje maksimalni cenik. Če se sami nečesto spametovajo, jim bo treba začeti stopati na prste: kupovalci naj nadzirajo drug drugega in nikakor bi

ne smeli mirno dopuščati, da kdo v njihovi navzočnosti ali z njihovo vednostjo preplahuje blago. Pomagajo naj nadzornim organom pri njihovem delu, če jim je kaj na tem, da bi se draginja ne razpasla. Na to smo opozarjali ljudi že večkrat, od tedaj, ko je bil izdan prvi cenik o maksimalnih cenah. Potrebno pa je še vedno, da jih opozarjamo pri vsaki priliki, kaj so dolžni skupnosti in samim sebi. Vprašanje pohijanja draginje ne more biti rešeno brez sodelovanja kupovalcev.

Ljudje vedno več čitajo

Javne knjižnice izposojajo zdaj mnogo več knjig kakor prejšnje čase

Ljubljana, 19. novembra.

Stari rek, da med vojno muze molče, drži samo delno. Motil bi se, kdor bi mislil, da je med vojno v zastoju vse duhovno življenje. V nekem pogledu se celo pogledi človeka obračajo celo bolj v notranjost; ljudje so postali resnejši. Ne privlačujejo jih več tako plitve zabave, ne trativajo več toliko časa v zabaviščih in ne zapuščajo tako pogosto doma. Dom je zopet postal najljubše zavetišče, kjer se človek počuti še najbolj mirnega in zadovoljnega, kjer se najlažje zbere ter najde duševno ravnovesje. Ljudje si ne žele hrupa in nemira, ki so ga prejšnje čase iskali zunaj doma, ne pogrešajo raznih živčnih dražil, ki so se jim nudila v zabaviščih, gostilnah in barih. Morda bi se nekateri zaradi vojne same na sebi ne »presušenili«, če bi bili lokalni odprti pozno v noč a čas zatemnitve zahteva, da morajo ostati doma in tako so več ali manj prisiljeni, da »potratijo« čas s knjigo v roki, kajti noč bi bila vendar za samo spanje predolga.

NAJZVEŠTEJŠA PRIJATELJICA

Ni pa rečeno, da ljudje pri nas že prej niso ljubili knjig. Najbrž je že od samega našega podnebja mnogo odvisno, da ljudje čitajo mnogo, več kakor v toplejših in manj deževnih krajih. To lahko sprevidimo tudi iz tega, da število čitateljev pozimi zelo naraste. Poleti, v prosti naravi, ljudje ne pogrešajo tako knjige. Na izletih pa tudi ni mogoče čitati, med tem ko nekateri ostanejo zvesti knjigi tudi pri kopanju na prostem. Ko sem nam poletni izvezi vreme, najlažje prenesemo dež, če se zatečemo h knjigi. Ko napravimo izlet in nas deževje prisili, da vedrino v plačinskem domu, se najlažje potolažimo z dobro knjigo. Žal, pa ne najdemo povsod dobre knjige. Tudi doma nam je knjiga v vseh letnih časih najzvešatejša prijateljica. Ko imamo dnevi legajo na duha, se najlažje izmuzne moreč mori, poglobljen v svet knjige, lahko bi rekli v štiridimenzionalni svet; tejo ostane tu, duh pa roma v kraljestvu domišljije. Knjiga je neke vrste opij, toda opij, ki ne zastruplja, temveč samo zaziblje človeka v pozabljene; preprogi ga s svežimi čustvi, odgrne mu druge barve življenja in tako ubeži vsemu vsaj za kratke ure.

APRILA SO ČITALI NAJMANJ

Vendar so ljudje letos aprila, ko je zajel tudi naše kraje vrtnec, čitali najmanj. Živčna napetost je bila prevelika, zelo težko je bilo najti duševno ravnovesje, da bi človek lahko čital zbrano. Tako so nekateri najbolj strastni čitatelji pripovedovali, da so sicer poizkusili čitati, a da niso vedeli kaj čitati, čeprav so prečitali vso knjigo. Toda maja so bili ljudje že skoraj povsem pomirjeni, kakor bi sklepali po številu izposojenih knjig v javnih knjižnicah. Številke o izposojenih knjigah nam mnogo povedo, več kakor morda mislite. Zato smo se pozanimali o prometu v naši največji javni knjižnici (Sentrjakobski knjižnici) letos.

LANI SO POSODILI 190.483 KNJIG

Sentrjakobski knjižnica šteje že nad 40.000 knjig. Povprečno izposodi vsako knjigo štirikrat do petkrat na leto, če upoštevamo, da so lani izposodili 190.483 knjig. Razumljivo pa je, da ni enako povpraševanje po vseh vrstah knjig ter da izposoja mnogo več leposlovnih kakor znanstvenih del. Tudi število izposojenih knjig v javni knjižnici nam lahko služi kot spričevalo kulturnosti. V resnici se nam

ni treba sramovati. Pomisliti je treba, da je Ljubljana vendar sorazmerno malo mesto in da poslujejo še druge javne knjižnice. V resnici so precej knjig posojali tudi na deželo, zlasti pred aprilom, toda velika večina čitateljev je vendar iz Ljubljane.

LETOS SO ZE POSODILI NAD 200.000 KNJIG

Kako zelo je naraslo zanimanje za knjigo letos, sprevidimo že iz tega, da je bilo samo v desetih mesecih izposojenih 190.111 knjig. Doslej so pa že posodili nad 200.000 knjig. V tem mesecu bo dosežen mesečni rekord; najbrž bodo izposodili okrog 30.000 knjig. Glavna sezona se šele začne. Prihodnje mesece bo nedvomno še večji promet v knjižnicah. Dan za dnem, so zdaj javne knjižnice polne ljubiteljev knjig in knjižničarji imajo neprestane polne roke dela. Ljudje hitreje vračajo knjige, zato pa prihajajo seveda tudi bolj pogosto po druge. Toda narašča tudi število čitateljev.

KOLIKO KNJIG SO IZPOSODILI V POSAMEZNIH MESECIH

Ljudje so začeli bolj čitati letos po aprilu, kakor sodimo po prometu v javnih knjižnicah. Januarja je bil promet še normalen, a seveda precej živahen kakor navadno v zimskih mesecih. V Sentrjakobski knjižnici so izposodili januarja 6129 odjemalcev 20.353 knjig. Februarja je bil promet malo manjši, menda že zaradi krajših noči: 5598 čitateljev in 18.640 knjig. Marca je promet še bolj nazadoval, čeprav je bil še vedno sorazmerno zelo živahen: 5461 odjemalcev in 17.592 knjig. Aprila, kakor rečeno, je pa bilo leto izposojenih najmanj knjig: le 13.478, čitateljev je pa bilo 4024. Maja se je promet zopet povečal: 5214 odjemalcev in 17.099 knjig, bil je torej skoraj prav tako živahen kakor marca. V primeri s prometom v juniju prejšnjega leta, je bil promet tudi letos junija znatno živahnejši, čeprav slabši kakor maja: 4896 odjemalcev in 16.580 knjig. Lani je znašalo mesečno povprečje izposojenih knjig 15.873. Iz tega sprevidimo, da je bilo to povprečje letos preseženo junija, ko bi pričakovali, da bo najslabši promet. Toda promet je naraščal še julija in vse naslednje mesece. Julija je znašal 5664 odjemalcev in 19.419 knjig, avgusta: 6218 odjemalcev in 22.051, septembra: 6285 odjemalcev in 22.156 knjig in oktobra 6661 odjemalcev in 22.737 knjig. Kakor rečeno bo v tem mesecu izposojenih najbrž že okrog 30.000 knjig. Promet torej še narašča.

RAZVOJ KNJIZNICE

Sentrjakobski knjižnica je zelo naglo napredovala, kar nam kažejo številke o izposojenih knjigah v zadnjih dveh desetletjih. L. 1923 je bilo izposojenih 135.336 knjig. Promet je naraščal stalno do l. 1927. Tako so izposodili l. 1926 že 176.745 knjig naslednje leto, ko se je začel zastoj, pa 162.280, leta 1927 152.987, nakar je promet zopet začel naraščati. L. 1929 so izposodili 162.122 knjig, l. 1930 166.209, leta 1932, v dobi najostrejših gospodarske krize je pa bila že presežena višina leta 1926, saj so izposodili 178.859 knjig. Naslednje leto so izposodili nad 10.000 knjig več, nakar je pa nastopil zastoj, ki je pa bil lani premagan, ko so izposodili že 190.483 knjig, kar je bilo dotlej najvišje število. Ob drugi priliki se bomo še pomenili, kaj ljudje zdaj izbirajo med knjižnimi zakladi Sentrjakobske knjižnice.

Uspeh Kaporčeve skladateljske šole

V skladateljski šoli Srečka Kaporca, ki deluje v Ljubljani že peto leto skromno in vztrajno, je absolviral Franc Ačko in odšel nadaljevat glasbene študije na visoko šolo »Scuola Pontificia« v Rim. Izpitna komisija je pregledala Ačkove skladbe in se zelo pohvalno izrazila o umetniški vrednosti in sposobnosti skladateljske šole Srečka Kaporca, ki se odlikuje tako s formalnega in zlasti instrumentalnega vidika. V Rimu so se zanimali za osebnost skladatelja samega in za njegovo prvotnost šolo. Ačko je bil brez obilnega sprejemnega izpita sprejet v peti letnik visoke glasbene šole »Scuola Pontificia«.

V teku petih let obstoja Kaporčeve skladateljske šole v Ljubljani se je mnogi mladi skladatelji pokazali odlične uspehe s svojimi glasbenimi deli tako doma kakor tudi v tujini. Pedagoško delovanje voditelja te šole je usmerjeno v sodobno umetniško razgibanje celokupne skladateljske arhitekture. Načelo Kaporčeve šole je v vsestranski poznavanju glasbenih predmetov, ki so nujno potrebni skladateljskemu kandidatu, da postane umetnik.

Odlično priznanje izpitne komisije visoke glasbene šole »Scuola Pontificia« v Rimu, ki je ne samo strokovno ampak tudi objektivno priznanje, je dokaz intenzivnega dela Kaporčeve skladateljske šole, ki bo tudi v bodoče v čast in ponos naši glasbeni umetnosti.

Naše gledališče

DRAMA:

Sreda, 19. nov.: Boter Andraž. Red Sreda. Začetek ob 17.30.

Cetrtek, 20. nov.: Dva bregova. Red Cetrtek. Začetek ob 17.30.

Petek, 21. nov.: Bog z vami, mlada leta. Premiera. Red Premierski. Začetek ob 17.30.

Sobota, 22. nov.: Zaključena predstava za

Dopolavoro. Začetek ob 14.30. Dom. Red B. Začetek ob 17.30.

OPERA:

Sreda, 19. nov.: Rigoletto. Red B. Začetek ob 17.

Cetrtek, 20. nov.: Rigoletto. Red A. Začetek ob 17.

Petek, 21. nov.: Netopir. Dijaška predstava. Izven. Znižane cene. Začetek ob 16.

Sobota, 22. nov.: Madame Butterfly. Premiera. Red premierski. Začetek ob 17.30.

K velikemu uspehu Verdijske opere »Rigoletto« sta pripomogla nosilca glavnih partij Ribčeva v partiji Gilde in Primožič kot Rigoletto. Učinkovito partijo vojvode Mantuanskega poje Manoševski, Maddaleno — Spanova, Sparafucila — Lupša, Monterona — Pugeji, sodelujejo še Poličeva, Stritarjeva, Sladoljev, Dolničar in Kos. Dirigent D. Zebre. Režiser R. Primožič, koreograf Golovin. Muzikalno in igralsko dogrnano podana opera je vselej izvrstno obiskana, kar priča o njeni priljubljenosti in kvaliteti predstav.

Iz Spodnje Štajerske

Otvoritev kmetijske razstave v Celju. Na Spodnjem Štajerskem so organizirale oblasti več kmetijskih razstav, da plastično prikažejo kmetovalcem vse cilje bitke na polju proizvodnje. Ze potujoča kmetijska razstava v Ptuj je dosegla velik uspeh. V nedeljo je bila otvorjena v Celju velika kmetijska razstava, ki zavzema vse dvorane Nemškega doma ter obravnava vse probleme, s katerimi se mora spopasti kmetovalec, če hoče dobro gospodariti. Razstava je otvoril štabni vodja Mertznich in politični komisar Dortmalster, organiziral jo je pa vodja propagande Elbert.

— Pobiranje steklenic. Po vsej Nemčiji zbirajo zadnje dni prazne steklenice za vojško. Na Spodnjem Štajerskem bodo zbirali prazne steklenice v soboto, in sicer v okrožjih Celje, Ljutomer, Maribor-podeželje, Maribor-mesto in Ptuj. Namen te akcije je po-

skrbeti, da bo dobila nemška vojska na ruskem bojišču za zimo dovolj primerne pijske. Prazne steklenice bo sprejemal štajerski Helmutbund. Zbiranje se prične ob 8. zjutraj. Prazne steklenice bo pobirala po hišah nemška mladina štajerskega Helmutbunda.

— Prvi civilni poroki na Svedini. V Svedini pri Mariboru so imeli 12. nov. prvi dve civilni poroki. Mlade zakonce je svedčano poročil župan Mittenstorfer.

— Rojstva in umiranja v Mariboru in Celju. V prvi polovici novembra je bilo v Mariboru 21 rojstev: rojenih je bilo 44 dečkov in 36 deklic. Umrlo je 16 moških in 26 žensk. Porok je bilo pa 22. — V Celju so umrli v prejšnjem tednu dr. Ernest Jaklin, Anton Jager, Terezija Dorn, Ivan Stante, Margareta Koštomaj, Aleks Vipotnik, Neža Borsner, Franc Kreis, Elizabeta Zmajec in Blaž Kumer.

— Preselitev Hrvatov iz Spodnje Štajerske. Med deželnim glavarjem dr. Uiberreiterjem in poslanikom dr. Turino kot pooblaščenec hrvatske države je bila podpisana pogodba o preselitvi na Spodnjem Štajerskem živčih Hrvatov v njihovo domovino. Za Hrvata se smatra kdor je hrvatske krvi, komur je hrvatska materni jezik in ki se priznava za Hrvata, zaostajajo pa dva tih treh pogojev. Zlode v smislu nürnberskega zakona in osebe v policijski preiskavi so izključeni od določb te pogodbe. Za preselitve Hrvatov iz Spodnje Štajerske bo imenovan mešani nemško-hrvatski odbor.

Ducejev dar našim dvojkom

Iz Ducejevega fonda je Visoki Komisar podelil nagrade v zneskih po 600 lir za rojstvo dvojkov naslednjim zakonskim parom:

1. Nučič Franc in Darinka, Zgornja Zdobrova 74;
2. Možek Ludovik in Angela, Turjak 2;
3. Inž. Podgornik Rudolf in Celestina, Ljubljana, Šmarska 11;
4. Čerček Anton in Amalija, Sadija vas št. 21;
5. Černič Nikolaj in Marija, Boginja vas št. 4;
6. Verbič Franc in Gabrijela, Stožice 137.

Beležnica

KOLENDAR
Danes: Sreda, 19. novembra: Elizabeta, kraljica, Poncijan, papež.

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Kora Terry

Kino Union: Ljubljani valček

Kino Sloga: Mister Flow

Veseli teater: Nov program. Predstave ob pol 19. v Delavski zbornici

Vokalno-plesni večer v Františkanski dvorani. Začetek ob 18.

Sadljarska in vrtnarska podružnica Ljubljana I. Predavanje g. Josipa Strelika o: Pripravih za načrtno setve in nasadno povrtnino in o kolobarjenju v zelenjadnem/malem vrtu ter o oskrbovanju vzmljenih zelenjav. Pričetek ob 18. uri na realki.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Dr. Sušnik, Marjini trg 5, mr. Kural, Gosposvetska c. 10 in mr. Bohinc, Cesta 29. oktobra (Rimska cesta).

Živilski trg

Ljubljana, 19. novembra.

Zelenjadni trg nam še sorazmerno dobro zalagajo s povrtnino. Zdaj, ko je vreme zopet toplejše, je prodaja zelenjave na prostem tudi lažja, kar nekoliko vpliva na dovoz, da je več blaga.

Zdaj dovažajo živila na trg šele po osmi, ker je prej še mračno in ker je do 7. zatemnitve. Tudi branjevi navadno ne začno prodajati svojega blaga pred osmo. Zelenjave in drugih poznih pridelkov je zdaj največ iz Trnovca in predmestij. Iz bolj oddaljenih krajev ni dovoza. Napredaj je lepa zelenjava; nad kakovostjo blaga na zelenjadnem trgu se navadno ne moremo pritoževati. Danes je bilo na prodajni mnogo lepega motovilca, ki je po 6 L. precej endivije (3 L.), še dovolj cvetoče, zelene, kolerabe, malo manj zeljnatih glav in chrovta, na izbiri pa razno zelenjave za juho. Trg je vedno dobro založen s kislim zeljem in ropo.

Na kmečkem sadnem trgu je bilo danes nekaj domačega kostanja, ki je po 3 L. — Branjevi imajo napredaj mnogo čebule, citron, nekaj časa tudi že prve mandarine in oranže, še precej uvoženega kostanja in dovolj je tudi še paradižnikov. Ljudje najbolj kupujejo jabolka, zlasti cenejše vrste. Branjevi so zdaj še precej dobro založeni z njimi.

Martinova nedelja na Dolenjskem

Trebnje, 17. novembra. Kljub resnim časom, ki jih preživljamo, se včerajšnja Martinova nedelja na Dolenjskem potekala v znamenju tradicionalnega krščevanja in so vinogradniki, ki se letos pohvalijo z dobro letino, s svojimi družinami, znanci in prijatelji skromno proslavili svoj praznik. Vse dolenjske zidavnice so bile deležne precejšnje obiske in Martin je kresnil in krščeval, da so imeli številni botri polne roke dela, da je tudi letos Martinovo poteklo res vredno tega imena. Poleg dobre pijske in boljšega prigrizka, ki je bilo večer pripravljeno v krogu domačih v vsaki se tako skromni zidanci, si naložili tu in tam še na veselo lepo slovensko zdravico, ki je odmevala iz gore v goro, iz hriba v hrib.

Četudi ljudstvo včeraj ni veseljavilo in se ni vdajalo čezmernemu pitju, kakor je bilo to nekajdlj nelep način praznovanja Martinove nedelje po naših gorah in je bila včerajšnja nedelja v znamenju martinovanja kar najslabše, vendar pa zmerna in skromna, moramo zabeležiti in pritrlditi z našim gostoljubnim gostiteljem, ki je natakali in natakali in dejal, da če vse »sfaše«, Martin ne sme! In res je tako. Sv. Martin in Dolenjci z njim včeraj niso »sfašili« in bog daj, da bi tudi v bodoče ne.

Inseriraj v „Slov. Narodu“

Zdravniški recept naj bi jo bil rešil

Za odgovornost po uredbi o maksimiranih cenah je dovolj, da je blaga stavljeno napredaj in ni treba sklenjene kupčije

Ljubljana, 19. novembra

»Jajca še niso bila napredaj, dobavitelj jih je prav kar pripeljal in ko je prišel preglednik, smo jih prelagali v našo košaro. Jajca torej še sploh nismo prodajali. Glede krompirja priznavam, da smo ga prodajali po 2,75 lire.« Tako se je zagovarjala pretekli cetrtek pred sodnikom poedincem poslovođnika trgovine svoje matere, ki jo je državni tožilec obtožil prodajanja jajc po 2,50 komad, ko jim je bila maksimirana cena na 1,50, in krompirja po 2,75, ko je bil po 2,50. »Čudno,« ji je sodnik z nasmeškom odvrnil, »vi ste najmanj že deseti ali enajsti primer, ko so imeli trgovci smolo in preglednik srečo, da se je izvršil pregled prav v trenutku iztovarjanja oziroma pripravljanja blaga za prodajo. Toda to ni merodajno; važno je samo, da vi ne smete staviti napredaj blaga, ki so mu maksimirane cene, po višji ceni in ugotovljeno je, da je bila na jajcih že zapisana cena, potem pa je vseeno, ali ste vi jajca že prodajali ali ne. Dovolj je, da je blago stavljeno na prodaj. Sicer pa je preglednik pri zaslišanju izjavil, da ste mu med razgovorom priznali, da ste jajca prodajali po 2,50 komad. Nato obtoženka ni vedela odgovoriti kaj stvarnega in končalo se je iz izjavo, da se ne spominja, da bi bila cena jajcem res označena. Po prečitaniu izpovedi prič v preiskavi in ugotovitvi, da je obtoženka dobrega slovesa in da doslej ni bila kaznovana, je državni tožilec izjavil, da ostaja pri obtožnici. Sodnik je razsodil, da je obtoženka kriva. Obsojil jo je na 10 dni zaporu in 300 lir denarne kazni, ki jo mora plačati 15 dni po pravomočnosti sodbe.

Na vrsto je prišla branjevka, ki prodaja na trgu. Obtoženka ji je očitala, da je prodajala hruške po 5 lir kg, ko jim je bila cena določena na 4,10. »Gospod sodnik, tisti dan nisem prodajala jaz, oia sem bolna, šla sem k zdravniku — in žena je položila na sodnikovo mizo že pripravljene zdravniški recept, ki bi naj dokazal, da je nedolžna — mesto mene je prodal nek moški.« Sodnik nejeverno gleda v zdravniški listek: »Kdo pa je bil tisti moški, ki ste mu zaupali prodajo? Kako se piše? — Ne vem. Po priliku ga ne poznam, vem samo, da mu je ime oLjze«. Zopet figura neznanca, ki je v zagovornih obtožbah pred sodno mizo zelo pogosto važna in vsega kriva oseba! Le malokdaj pa je neznančasta oseba toliko preključivo podana, da bi bilo mogoče verjeti človeku, ki se je v svojo obrambo poslužuje. Tudi v tem primeru se je zagovor obtožene branjevke kazal v teku nadaljnjih odgovorov vse bolj nesiguren in končalo se je s poznizno prošnjo: »Gospod sodnik, zaenkrat mi oprostite«. Dobil je edino možen odgovor: »Ne morem, jaz moram soditi po zakonu.« Še en poskus obtoženke: »Saj nisem še vedela za maksimirane cene!« — Cenik je stopil v veljavo 15. septembra, zalotili so jo pa 20. Tudi ko bi bilo to res, vas ne bi opralo, cenik je bil objavljen v službenem listu, v časopisih in

posebnih lepakih. Zakon določa, da neznanje ali nepravilno pojmovanje predpsov ne oprošča od odgovornosti, v nasprotnem primeru bi se vsak, kdor kaj zagreši, potem zagovarjal, da ni vedel, da zakonij negovo dejanje prepovedujejo.« Z upoštevanjem vseh olajšilnih okolišnosti je bila branjevka obsojena pod najnižjo mero po uredbi predpisane kazni, in sicer na 7 dni zaporu in 200 lir globe.

Končno je stopil pred sodnika v spremstvu zelo pozornega branilca znan ljubljanski trgovec. Obtoženka mu je očitala, da je prodal Delavskemu domu k

10 let naše lahkootletike

Od l. 1932. smo vidno napredovali, v velikih meri po zaslugi agilnega ASK Primorja, ki je letos prenehalo delovati

Ljubljana, 19. novembra. Ob zaključku lahkootletične sezone smo nedavno podali pregled vseh letošnjih uspehov v primeri z lanskimi. Čeprav ne slavimo nobenega jubileja, bo vendarle zanimivo, če posejemo sedaj še nekaj let nazaj v razvoj naše lahkootletike in primerjamo uspehe današnjih borcev z uspehi, ki so jih dosegli slovenski atleti v zadnjih desetih letih, ko je slovenska lahkootletika dosegla najvišji vzpon in je bilo izboljšanih največ slovenskih rekordov.

Že pri povratnem pregledu vsakoletnih najboljših uspehov zadnjih 10 let vidimo, da je velika večina naših najboljših lahkootletov, prvakov in rekorderjev, delovala v ASK Primorju, ki je letos pomladi samo prekinilo svoje plodono delo. Atleti so se razšli in večina je včlanila v ostalih treh ljubljanskih klubih, kjer so letos mnogo pripomogli k njihovim uspehom. ASK Primorje je ostalo zapisano v razvoju slovenske lahkootletike na častnem mestu, prav tako pa tudi njegovi najzaslužnejši člani.

L. 1932

Kakšno je bilo stanje ob koncu l. 1932? Lestvica najboljših atletov je izgledala takrat takole:

100 m: Skok (Primorje) 11.1. 200 m: Skok (Pr.) 22.8. 400 m: Zupančič (Ilirija) 53.0. 800 m: Zorja (Pr.) 2:02.4. 1500 m: Zorja (Pr.) 4:12.5. 5000 m: Krevs (Primorje) 16:14.8. 10.000 metrov: Krevs (Primorje) 34:42.0. Stafeta 4x100 m: moštvo Primorja v času 44.8. skok v višino: inž. Marek (Pr.) 170. skok ob palici: Zupančič (Ilirija) 3.40. met kroglice: Zupančič (Il.) 13.03. met diska: Slamčič (Pr.) 37.27. met kopja: Slapnar (Pr.) 52.94. met kladiva: inž. Zupan (Il.) 40.35.

L. 1933

Naslednje leto je Kovačič (Pr.) izboljšal čas 100 m na 11.0 sekund. Prav tako je Zupančič (Il.) izboljšal čas na 400 m z znakom 52.7, kar je bil nov slovenski rekord. Posebno razveseljuje sta bila Krevsova rekorda na 5000 in 10.000 m, isto leto pa je izboljšal tudi slovenski rekord na 1500 m.

Lestvica je leta 1933 bila naslednja: 100 m: Kovačič (Pr.) 11.0. 200 m: Kovačič (Pr.) 23.0. 400 m: Zupančič (Il.) 52.7. 500 m: Gaberšek (Pr.) 2:01.8. kar je bil takrat tudi nov slovenski rekord. 1500 m: Krevs (Pr.) 4:13.4. 5000 m: Krevs (Pr.) 15:45.0. 10.000 m: Krevs (Pr.) 34:04.2. 4x100 m: Primorje 46.0. met kroglice: Zupančič (Il.) 12.60. met diska: inž. Stepišnik (Il.) 39.45. met kopja: Slapnar (Pr.) 53.66. met kladiva: Zupan (Ilirija) 41.91. skok v višino: Zupančič (Il.) 171. skok v daljino: inž. Stepišnik (Il.) 6.64. troskok: Perper (Pr.)

13.21. skok ob palici: Zupančič (Il.) 3.36. Leto 1933 je bilo po uspehi eno najboljših, saj je bilo skupno zabeleženih kar 5 novih rekordov.

L. 1934

V letu 1934 so se uspehi še stopnjevali. Kovačič je v teku na 100 in 200 m izboljšal svoj rezultat, dočim se je Krevsu posrečilo le na 1500 m izboljšati svoj prejšnji rekord za eno sekundo. Velik napredek smo dosegli v teku na 10.000 m. Bručan je izboljšal Krevsov rekord za celih 30 sekund. Prav tako je Martini v skoku v višino postavil nov slovenski rekord. Nov rekord smo zabeležili tudi v metu kladiva. Inž. Setpišnik je postavil znakom 48.99 m. Ob koncu leta je bila tablica najboljših atletov naslednja:

100 m: Kovačič (Pr.) 10.9. 200 m: Kovačič (Pr.) 22.5. 400 m: Zorja Aleš (Pr.) 52.8. 800 m: Krevs (Pr.) 1:59.4. 1500 m: Krevs (Pr.) 4:12.5. 5000 m: Krevs (Pr.) 15:51.2. 10.000 m: Bručan (Il.) 3:44.0. Stafeta 4x100: Primorje 44.4. 110 m zapreke: v tej disciplini Sloveni dolga leta nismo imeli nikakih izvežbanih moči in se je šele v tem letu uveljavil Primorjaš Grgič s časom 17.2. Stafeta 4x400 m: Primorje 3:34.4. kroglice: inž. Stepišnik (Il.) 12.92. skok v višino: Martini (Pr.) 185. troskok: Perper (Pr.) 13.49. met diska: inž. Stepišnik (Il.) 40.05. met kladiva: inž. Stepišnik (Il.) 48.99. skok v daljino: Martini (Pr.) 6.59.5. met kopja: Brunett, 52.95. skok ob palici: Zupančič (Il.) 3.40.

L. 1935

Tudi naslednje leto so se vrstili novi uspehi. Kovačič je izboljšal svoje čase na 100 in 200 m. Lep uspeh je dosegel v teku na 400 m Mileisen, član Rapida iz Maribora, ki je tekel 51.6. Prvič se je odlično uveljavil Franc Srakar (Pr.) na 1500 m ter izboljšal Krevsov rekord. Na 10.000 m je postavil Bručan (Il.) nov slovenski rekord v času 33:03.8, ki je še danes v veljavi. V troskoku je vidno napredoval Perper. Lestvica se je glasila takole:

100 m: Kovačič (Pr.) 11.6. 200 m: Kovačič (Pr.) 22.4. 400 m: Mileisen (Rapido) 51.6. 800 m: Aleš Zorja (Pr.) 2:02.0. 1500 m: Franc Srakar (Pr.) 4:11.4. 5000 m: Bručan (Il.) 15:48.6. 10.000 m: Bručan (Il.) 33:03.8. skok v višino: Martini (Pr.) 183. skok v daljino: inž. Stepišnik (Il.) 6.55. troskok: Perper (Pr.) 13.77. skok ob palici: Pribošek (Il.) 3.30. met kroglice: inž. Stepišnik (Il.) 13.19. met diska: inž. Stepišnik (Il.) 41.46. met kopja: Dečman (Il.) 52.70. met kladiva: inž. Stepišnik (Il.) 47.85. Stafeta 4x100 m: Primorje 45.0. 110 m zapreke: Grgič (Pr.) 17.8. (Se bo nadaljevalo)

DNEVNE VESTI

— Hrvatski adventisti pri poglaviniku. Te dni je poglavinik dr. Pavelić sprejel deputacijo hrvatskih adventistov, ki mu je v imenu vseh svojih vernikov zagotovila popolno zvestobo neodvisni hrvatski državi in njemu osebno. Po izjavi članov te deputacije biva na področju neodvisne hrvatske države okoli 2.000 rednih in prav toliko izrednih pripadnikov adventističnih kristjanov. Poglavinik je deputacijo izrazil svoje posebno zadovoljstvo, da so se tudi adventisti tako iskreno izjavili za korist hrvatskega naroda in njegove neodvisne hrvatske države.

— Velik kredit za zagrebško zbornico. Pri zadnji seji zagrebškega mestnega sveta, ki ji je predsedoval župan Ivan Werner, je bila glavna točka dnevnega reda proračun za bolnico na Rebru v Zagrebu. Nova bolnica bo lahko sprejela prve bolnike že v začetku prihodnjega leta. Vsi potrebni krediti v skupnem znesku 22 milijonov 500 tisoč kun so bili na seji odobreni.

— Maše za hrvatski narod v Jeruzalemu. V Jeruzalemu imajo že od l. 1937. Hrvati svoje posebno svetilišče, ki je posvečeno Hrvatom, ki so bili že posvečeni za blaženje, med drugimi tudi bl. Marku Tavčilu. V tem jeruzalemskem svetilišču Hrvatov darujejo vsak petek posebno mašo za srečo in napredek hrvatskega naroda. Med mašo v korist hrvatskega naroda je na cerkvi obešena hrvatska zastava. Ker je bil edini hrvatski duhovnik v Jeruzalemu nedavno premeščen v Damask, daruje zdaj mašo za srečo hrvatskega naroda vsak petek slovaški duhovnik o. Longin Gabork.

— Elektrifikacija hrvatskih krajev. Hrvatska vlada si je med drugim nadela tudi nalogo, da čim prej elektrificira vsaj važnejše hrvatske kraje. Med prvimi so zdaj na vrsti važna železniško križišče Sunja, ki ima sicer v neposredni bližini železniške postaje elektrarno, vendar pa kraj sam doseže se ni bil elektrificiran, ker ni bilo za to nikoli potrebne kredita. Podžupan velike hrvatske župe Gora v Petrinji je deputacijo iz Sunje, ki ga je obiskala zaradi pospešenja elektrifikacije, obljubil, da se bo za stvar zavzel in dal iz posebnega socialnega fonda na razpolago potrebna sredstva.

— Slovaško odlikovanje hrvatskega ministra. Kakor smo že poročali, je bil prvi poslanik neodvisne hrvatske države pri slovaški vladi dr. Dragotin Toth nelavno imenovan za ministra za trgovino, obrt in industrijo. Med poslovilno avdenco je novega ministra dr. Totha predsednik slovaške republike odlikoval z odličjem Pribrne prvega razreda, ki je eno najvišjih slovaških odlikovanj. Ministru dr. Tothu pripisujejo med drugim posebne zasluge za zblizanje slovaškega in bratskega hrvatskega naroda.

— Diplomirani agronomi, absolventi srednjih kmetijskih šol in absolventi nižjih kmetijskih šol, ki bi želeli takojšnje zaposlitve (večinoma za 2 do 5 mesecev v kočeškem okraju) pod zelo ugodnimi pogoji, naj se takoj obrnejo osebno na Kmetijsko zbornico za pojasnila. Kmetijska zbornica Ljubljana, Gospodarska c. 2-I.

— Zimška pomoč na Hrvaškem. V savi dvorani Hrvatskega sabora je bila v nedeljo svečano otvorjena prva hrvatska akcija za zimsko pomoč. Otvoritvi so prisostvovali zastopniki političnih in vojaških oblasti. Svečanost je otvoril maršal Kvačnik, ki je sporočil poglavinikove pozdrave vsem Hrvatom. Geslo akcije za zimsko pomoč naj bo: Vse za bližnjega, ničesar zase.

— Se en poziv k razsodnosti. Srbski kmetijski minister Radosavljević se je obrnil po radiu na kmečko prebivalstvo Srbije in ga pozval naj bo pametno. Minister je dejal, da nastopajo ljudje, ki hočejo zapečlati Srbe in ki oznanjajo teorije, da je Bog ustvaril svet iz kaosa in da lahko tudi bodočnost nastane iz kaosa. Posledice takih idej so za srbsko ljudstvo strašne. Nasprotno se morajo Srbi zavestiti, da pomeni izgubiti vojno sicer mnogo, da je pa še hujše izgubiti mir, kajti to pomeni propad za vse krake. Minister je izjavil, da je nabavila srbska vlada 130 vagonov najboljših plemenskih pšenice za srbske kmetovalce. Ta pšenica bo razdeljena brezplačno med siromašne kmete. Upam, je zaključil minister svoj govor po radiu, da bo zdrava pamet Srbov kos tudi sedanjemu težkemu položaju.

NECCHI
ŠIVALNI STROJI
IGN.VOK
LJUBLJANA TAVČARJEVA 7

— Nemec hrvatski generalni konzul. V hrvatski diplomaciji se pripravljajo važne izpremembe. Tako bo v Helsinkih ustanovljeno novo poslanstvo in kmalu bo imenovan poslanik za Finsko. Tudi izpraznjeno poslaniško mesto v Bratislavi, kjer je bil poslanik dr. Todt, bo kmalu zasedeno. Za poslanika v Bratislavi bo imenovan baje ugledni član bivše Seljačke stranke, Hrvatski poslanik v Berlinu do glavnih dr. Mile Budak odpotuje na svoje službeno mesto ob koncu novembra. Hrvatsko poslanstvo v Berlinu bo temeljito reorganizirano. Za hrvatskega generalnega konzula v Münchenu je bil imenovan dr. Stefan Kraft. To je prvi primer, da je zavzel tako važno mesto v konzularnem zastopstvu Hrvatske Nemeč.

— Nemški poslanik v Zagrebu si ogleduje nemške naselbine na Hrvaškem. Nemški poslanik v Zagrebu Hasche potuje zadnje dni po Hrvaškem, kjer si ogleduje nemške naselbine. Nemci mu prirejajo povsod priščen sprejem. Posebno svečano je bil sprejet v Daruvaru, Virovitici in Osijeku.

— Nove hrvatske znamke. Z današnjim dnem so prišle v promet še tri nove hrvatske znamke, in sicer po 0.25 kun, rdeča s sliko Ozalj grada, za 4 kune modra s motivom Rile in po 20 kun, rjava s pokrajinskim motivom z otoka Hvara.

— Veliko pomanjkanje krivice v Beogradu. Zaradi nenavadno hudega mraza in izredno močne košave, ki brije sadnje dni nad Beogradom in okolico, so bila obilna pristojna na posebne mere. Krivica v Beogradu namreč primanjkuje, tako da niti mestna elektrarna ne more več proizvajati toliko toka, kolikor ga Beograd potrebuje. Med prvenstvenimi merami so najbolj važne tiste, ki določajo, da bo odšel Beograd od 7.30 do 17. ure brez električnega toka, ki bo v tem času na razpolago le nekaterim najvažnejšim industrijam, vojnim in državnim bolnicam ter vočvodam. Tramvajski promet je do nadaljnjega v Beogradu sploh ukinjen, sapra pa so tudi vse šole. Trgovine smejo biti v Beogradu odsej odprte samo od 9. do 18. ure, prepovedana je je

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI
Predstave ob delavnikih ob 16. 18.16. ob nedeljah in praznikih ob 10.30. 14.30. 16.30 in 18.30

KINO MATICA TELEFON 22-41
Odlična igralka in pesalka Marika Rokk v dvojni vlogi v veličnini
Kora Terry
Močna vsebina: Krasnica glasila in pleši! V ostalih vlogah: Josef Sieber, Willi Quadflieg, Willi Dohm

KINO SLOGA TELEFON 37-30
Misteriozen kriminalni film duhovite vsebine
Mister Flow
Ferhard Gray, Edvige Feuillere

KINO UNION TELEFON 22-21
Ljubavni valček
Film o valčku, o prvi ljubezni in o prvem skandalu.

povsod uporaba električnih ogrevalnih naprav kakor tudi električnih štedilnikov. Podjetja, ki bodo zaradi pomanjkanja električnega toka morala ustaviti svoje poslovanje, bodo kljub temu morala svojemumu osobju plačevati plače, ki pa bodo znašale samo 30% losedanjih prejemkov.

— Hrvatska straža, o boljšeživinu. Zagrebška »Hrvatska straža« je te dni objavila uvodnik pod naslovom »Bojšeživinu na smrtni postelji«, ki v njem med drugim pravi: »Bojšeživinu je na smrtni postelji. Začel smo gigantsko borbo proti največjemu peku sveta, ki je hotel uničiti; najsveteljeje in najčistejše občutke ljudi, nenadomestljive vrednote človeštva: vero, svobodo, vest in kulturo. Hrvatski narod, nemajno vdan svojemu poglaviniku, je prav tako na strani tistih, ki bodo boljšeživinu strli in ki bodo boljšeživinu pošast umorili.«

Danes, Veseli teater' ob 19.

— Za napredek hrvatskega zdravilišča Kiseljaka. Zveza Napredkovih združenj je sklenila, da bo v znanem hrvatskem zdravilišču Kiseljaku zgradila novo zdravniško okrevališče, ki bo vanj investirala nad 20 milijonov kun. Potrebno zemljišče, ki je na najlepšem prostoru Kiseljaka, je v ta namen odkupila že pred leti, z deli za novo okrevališče pa bo začela takoj pomladi. Splošno prepričanje je, da bo to Napredkovo okrevališče začetek boljše bodočnosti Kiseljaka, ki ga po njegovi zdravilnosti lahko uvrstimo med najboljše hrvatske zdravilišča.

— 25.000 vagonov žitaric bo pridobila Hrvatska. Z raznimi melioracijskimi deli in z izsuševanjem raznih velikih močvirnih polj, o čemer smo že opetovano poročali, bo po računih strokovnjakov pridobila Hrvatska letno najmanj 25.000 vagonov raznih žitaric. Vprašanje prehrane na Hrvatskem z žitaricami bo s tem v glavnem zadovoljivo rešeno, tako da vsaj v tem pogledu ne bo trpela nobenega pomanjkanja več.

VESELI TEATER

danes premiera programa št. 10. Na spored: novi skeči, domača spevoigra, kuplet, novi ilustrirani dvotipi itd.

GOSTUJE GODBENIK MILOŠ ZIHER! Začetek ob 18.30 (1/2 7.) — konec ob 20. (8.)

— Gospodinski dnevnik (koledar) 1942 s prilogo »Kaj naj danes kuhame« Lit. 23. se naračajo pri Knjižarni Tiskovne zadruge, Ljubljana, Šelenburgova ul. 3. Prijave se zaključijo 20. XI. 1941. Naročite pravčasno, ker bo zaloga omejena. 537-7

— Nesreče. Včeraj je bilo sprejetih v ljubljansko bolnico nekoliko več ponesrečenov kakor prejšnje dni. Adolf Graecar, 51-letni upokojeni poslovodja tobačne tovarne iz Ljubljane je cepil drva ter se močno usekal v levo. — Podobna nesreča je doletela Ano Magdaleno, 32letno ženo gostinčarja iz Ljubljane, ki se je usekala v prst. — Marija Završnik, 85letna zasednica iz Ljubljane, je padla po stopnicah in si pri tem zlomila levo roko. — Lovro Groznik, 38letni delavec, je bil včeraj zaposlen pri nakladanju železa v kurilnici na glavnem kolodvoru. Po nesreči mu je železo padlo na desno nogo in mu jo zlomilo.

— Nove slovaške znamke. Prejšnji teden je slovaška poštna uprava dala v promet posebne znamke, ki so izdane kot dobrodelne znamke v korist slovaškega Rdečega križa. Serija ima tri znamke v vrednosti 50+50 helerjev, ki je temnozelena, 1+1 krona, ki je karmintastoreča in 2+1 krona, ki je svinčenosinjava. Znamke so tiskane po 50 na eni poli belega papirja z vodnim preletom, velike pa so 25.5x22 mm. Osnutek za nove dobrodelne slovaške znamke, ki so po poročilih listov zelo lepe, je izdelal profesor figuralnega risanja na Slovenski tehniki v Bratislavi Maks Schurmann. Izšlo so v omejeni nakladi in bodo v prometu samo 3 mesece — do 10. februarja. Iz razumljivih razlogov so med filatelisti zbudile veliko zanimanje.

Iz Ljubljane

— Iz Obnovljena dela pri ribarstvu. Ko je pred dnevi pritisnil oster mraz, so morali prenehati delati pri ribarstvu. Ni bilo več mnogo upanja, da se bodo lanko vrnilo istos se na delo. Bilo je zelo potrebno, da bi končali še zadnja zidarska dela na prostem, preden stavba dobi streho. Če bi ne mogli končati tega dela, bi stavba ostala čez zimo brez strehe. Zdj pa zopet nadaljujejo zidarska in obojestranska dela. Opaž za betoniranje železobetonskih nosilcev, ki bodo nosili streho, je že gotov. Če ostane vreme tako toplo še nekaj dni, bodo lahko kmalu končali betonska dela, nakaar bodo tesarji postavili ostrašje.

— Iz Socialni gospodarski odbor za refo pravičev v Ljubljani vabi svoje člane do št. 90, da si ogledajo svoje pravičev v hlevu veterinarskega bakteriološkega zavoda na Cesti na Loku v Trnovem, kjer je bil bivši konjač. Obenem prosti odbor te svoje člane, da poravnajo hranarino za pravičev in da nam oporočijo, ker smo primorani zaradi dragine in velikih rezijskih stroškov povisati hranarino na 50 (petdeset) lir mesečno. Hranarino za dva meseca, to je za čas od 15. oktobra do 15. decembra t. l., bomo pobrali v četrti in peti dne 20. in 21. t. m. med 9. in 12. uro dopoldne ter med 16. in 18. uro popoldne, tudi v

prostorih veterinarskega zavoda v Trnovem. Kdor ne bi pravčasno poravnal hranarino, bomo smatrali, da je odstopil in dobi denar vrnjen. Članom s številko nad 90 pa zaradi nepredvidenih nesreč ne moremo ustrediti. Denar jim bomo vrnili v soboto 22. t. m. med 15. in 18. uro in v nedeljo 23. t. m. med 9. in 12. uro dopoldne v istih prostorih, kjer bomo pobrali hranarino. Odbor.

— Iz Zimski tečaj pri Sadjarski in vrtnarski podružnici Ljubljana I. V sredo 19. t. m. predava nadzornik g. Josip Strekelj o pripravah za načrtne setve in nasade povrtnine in o kolobarjenju v zelenjadnem malem vrtu ter o oskrbovanju vzmljene zelenjave. Začetek točno ob 18. (šestih) zvečer, Kemijska predavavnica na l. dr. real gimnaziji v Vegovi ulici. Vstop prost.

— Iz Pomoti pri cenil lipovega cvetja je v sobotni številki »Slov. naroda« in v nedeljski številki »Jutra« napravil tiskarski skrat, ki se je najbrž za zimo hotel preskrbeti s prav poceni lipovim čajem. Namesto po 20 L kilogram, je bilo namreč tiskano, da je maksimalna cena letošnjemu suhemu lipovemu cvetju samo 3 L, kar so pa gospodinjice že itak gotovo same popravile. Klor ima iz teh dveh dnevnikov izrezane maksimalne cene za domačo zelenjavo in povrtnino na ljubljanskem živilskem trgu, naj torej številko 3 popravi v 20 L, kakor je razvidno tudi na vseh uradnih cenikih na živilskem trgu.

— Iz Prav veliko mlekaric in peric se je včerajšnji ponedeljek udeležilo obveznega cepjenja proti tifusu na mestnem fizikatu. Marsikatera bojača mlekarica in nežna perica se je sicer tresla v strahu pred neznanjskimi bolečinami, vendar so pa vse odhajale popolnoma potolažene in dobre volje, saj so se preprčile, da je to cepjenje res popolnoma enostavno in brez kakršnihkoli neprijetnih posledic. Tudi izguba časa je prav malenkostna, ker pride vsak takoj na vrsto in pouzije samo tableto s kozarcem vode. One, ki so v ponedeljek zjutraj iz katerega koli vzroka izostale, pa opozarjamo, naj vsaj današnji terek prično z obveznim cepljenjem, ki bo od 8. do 9. na mestnem fizikatu v Mestnem domu. Na vsak način pa pri cepljenju morajo biti vsi še tešči in zato seveda še brez zajtrka, kar je pač edina neprijetnost pri tem cepljenju, ki nas prav zanesljivo varuje tifusa. Posebno pa opominjamo vse tiste, ki morajo priti k cepljenju, naj ne odlašajo, ker so kazni za take grešnike, ki ne bi prišli k cepljenju zelo hude in boleče.

— Iz Zaključek tramvajskega prometa. Vsa večer se redni promet na električni železnici neha ob 19.15, ko grede zadnji vozovi z Ajdovščine proti končnim postajam, odtoč pa po tem času vsi vozovi pekujejo spet nazaj ter po Ajdovščini naravnost v remizo. Ob 20.15 imajo potniki zadnjo priliko, da se peljejo s službenimi vozni na Vle in Rakovnik ter v Moste in s teh postaj še nazaj v mesto.

— Iz Počasneje univ. prof. dr. Stanka Lapajnetu so rodbina Nagode in primarij g. dr. Bogdan Deré za mestne reveže podarili 350 L rodbina industrijalca Franca Bonača pa namesto venca 1000 L. Mestno poglavarstvo izreka dobrotnikom najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih. Počastite rajne z dobrimi deli!

Rdeči križ poroča

Da se prepreči zlorabe pri zbiranju prispevkov v korist Rdečega križa, opozarjamo občinstvo, da so upravičeno zbirati za Rdeči križ le one osebe, ki imajo pravično pooblastilo, izstavljeno od Pokrajinskega odbora Rdečega križa iz Ljubljane, opremljeno s štampiljko in podpisom predsednika in blagajnika Pokrajinskega odbora Rdečega križa v Ljubljani.

Drugi protovojni darovi za Rdeči križ naj se pošiljajo naravnost Pokrajinskemu odboru Rdečega križa v Ljubljani. (pošt. hest. račun št. 11.862).

V tajništvo naj se zglašijo: Lepa Josifovič, Skaza Pavla, Kotnikova, svojci Jos. Cimpermana iz Maribora, Jože Žužek, Fink I., sorodnik Finka Emila, Ivan Cibic, Janežič Milan iz Moravč.

Dokumente naj dvigne Kuret Mario. Vodovodna 22.

Vsi oni, ki so se vrnili zadnji čas iz vojne ujetništva, naj se zglase na Tyrševi 11/I, bodiši pisмено ali ustno.

Valentin Šmon, šofer, naj se zgasi v trafiki Soukal pri Skofiji.

V počastitev spomina g. prof. Lapajnetu Vlada so darovali njegovi prijatelji 200 lir, Zveza blagajničnih zdravnikov za počastitev spomina g. ravnatelja dr. Joža Bohinjca 150 lir, gg. Ecker Emil in Hugo namesto venca na grob pokojne mame 100 lir. — Plemenitim darovalcem iskrena hvala!

Balanč Mici, Kamnogoriška 20; Berčič Vinko, Celovška 5; Gavrilovič Olga, Baragova 11/II; Janežič Julijana, Vidovdanska; Josifovič Lepa, Glavarjeva 10/I; Kimovec Jolanda, Turnograjska 4; Kolina Mirko, Korotanska 18; Kristan Helena, Janševa 1; Križaj Jula, Glavarjeva 13a; Michler Anč pri tt. Bonač; Milojevič Terezija, Velikovska 3; rodbina Mišič J. Aleksandra; Petročnik Vladka, Skofja; Pirt Emil, zobni atelje; Povh Olga, Medvedova 1; dr. Samsa Ivan, prof. škof. gimnazije; Milivoje Stanisavljevič, univerza; Strman Božo, Mandelčeva 1; Vincencijeva konferenca; Brata Vaj, manufaktura; Zuljan Šrečko; Zupanc Franja, Skofja 7/II; Lajovic Milivoj, Kamniška; Iskra Vekoslav.

Pisec pisma na Krušič Slavo naj dvigne pismo. Dalje naj se javijo na Tyrševi cesti št. 11 v tajništvo: Mira Habič, Celarc Ivan, Adamič Alojzij, Potočnik Ivan, Kutin Franja iz Maribora, Polič Stojan in Slavko, dijak; Vagaja Božena, Gorjupova 16; Knific Františka iz Celja ali sorodniki.

Rdečemu križu so darovali: sostanovalec g. Lapajnetu Vladimirja, namesto venca na grob 150 L; gošpa Lofka Vargazon 50 L. — Vsem darovalcem najlepša hvala!

Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč v Ljubljani, je darovala rodbina dr. Živko Lapajne v počastitev spomina pok. prof. Vladimirja Lapajnetu, 100 L; uradništvo Pokojniškega zavoda za namočence v Ljubljani je darovalo 323 L; g. Matej je daroval v počastitev spomina pok. Ludvika Pleša 300 L; dijakinja V. b. razreda II. dr. ž. real. gim. v Ljubljani so darovale mesto cvetja na grob pok. gg. dr. Janka Pikuša in dr. Josipa Troja 50 L; kegljaška zveza »Edinost« je darovala mesto venca na grob svojemu predsedniku pok. g. Ivanu Samcu 150 L; g. Franjo Mordej iz Ljubljane je daroval v počastitev spomina svojega brata pok. gosp. Mordeja

Martina 50 L; g. Ivan Gregorc, veletrgovec v Ljubljani je daroval mesto venca na grob pok. g. dr. Joža Bohinjca 200 L; g. dr. Tone Cvetko iz Ljubljane je daroval mesto cvetja na grob umrlega prijatelja g. dr. Janka Pikuša 100 L; g. inž. Petercel Mirko iz Ljubljane je daroval mesto cvetja na grob umrlega prijatelja pok. g. dr. Janka Pikuša 50 L; g. Rudolf Juvan iz Ljubljane je daroval v počastitev spomina prijatelja pok. g. dr. Joža Bohinjca 100 L; g. Rudolf Kovačič, gostinčar na Ambrozevem trgu je daroval za socialno akcijo Rdečega križa L. 124.85 — darove gostov — iz pušice Pokr. odbora Rdečega križa; Mali harmonikarji na Vrhniki so darovali izkupiček prireditve z dne 26. oktobra t. l. L. 500; g. Ivan Kegu, železničar v pok. iz Ljubljane, Bohoričeva 10 je daroval L. 50 za zimsko pomoč revežem; klub »Burja« iz Ljubljane je daroval kot podporo socialni akciji: Rdečega križa L. 250; g. dr. Janko Berce z rodbino je daroval mesto cvetja na grob pok. gospe Tonceje Terezije 100 L Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč. — Vsem najlepša zahvala!

Drobiž od vseh strani

— Družba Tudor je zgradila električno vozilo, ki je prevlado na polziskusi vožnji 163 km s srednjo hitrostjo 41.6 km na uro. Za vsi progo je vozilo porabilo toka 163 amperov.

— V Tunisu so izdelali načrt, po katerem bodo pridobivali metan iz posebnih voda.

— Portugalska je izdala dovoljenje za gradnjo nove tovarne za pnevmatiko. Tovarna bo zgrajena v Portu z večinsko udeležbo ameriškega kapitala.

— V Združenih državah Severne Amerike so določili višino avtomobilske proizvodnje v januarju 1942 na 205.000 vozov. S tem se bo napram letošnjemu januarju znižala proizvodnja za 51 odstotkov.

— Romarji v Meko bodo odsej mogli uporabljati hitrejša pota. Avtomobilska cesta, ki veže Meko z njenim prirodnim pristaniščem Hedziasom na Rdečem morju je zgrajena. Saudova vlada je ta uspeh slovesno objavila ljudstvu.

— V začetku vojne je Francija sklenila na 15 let starostno dobo, od katere naprej je bilo mogoče dobiti dovoljenje za šofiranje avtomobilov. Ker so bili može mobilizirani, se je na ta način skušalo vzgojiti nadomestne moči med mladino. Po premirju so spoznali, da bi mogel ta izredni ukrep zelo kompromitirati varnost na cestah. Novi zakon, ki bo v kratkem izdan, določa, da je dovoljenje za šofiranje mogoče dobiti šele z 18. letom.

— Predsednik žiske republike Aguirre Cerda je zaprosil, da ga razrešijo dolžnosti iz zdravstvenih vzrokov.

— V okraju Erncev v New Yorku vlada velika beda. Skupine lačnih dečkov se

Na temeljih rimskega zidu

Pri urejevanju Nunske ulice so naletehi na temelje rimskega zidu

Ljubljana, 19. novembra

Doslej ni še nihče trdil, da je tudi naša Nunska ulica znamenita; vendar je vsaj ljubljanska posebnost in ko izgovorila svoj dosežek, značaj, bo izginil tudi njen poseben čar. Lahko bi rekli, da je Nunska ulica najzgodnejša, najbolj romantična, najbolj starinska... Toda včasih smo trdili, da je najbolj blatna... Rekorder je torej dovolj. Toda ta ulica je tudi znamenita, skoraj tako kakor Mirje. Največja njena značilnost je tako zvan nunski zid, ki je priča tistih časov, ki je bila Ljubljana tudi mesto vrtov, toda plemiških in samostanskih vrtov. Nunski zid v Nunki ulici je pa znamenit še tem bolj, ker stoji na temeljih emonskega obzidja.

Rimski zid se je ohranil v Ljubljani nad zemljo samo na dveh krajih: na Mirju in v Vegovi ulici. Toda v Vegovi ulici nas spominja na »emonski zid« samo še teras pred vseučiliško knjižnico. Temelji rimskega zidu so pa najbrž ohranjeni še marsikje. Znano je, da je imela Emona obliko četverokota ter da so jo oklepali štirje zidovi. Južni zid, »rimski«, je še delno ohranjen. Na zahodni zid nas spominja Ulica rimske legije. Severna stranica obzidja je bila vzdolž sedanje Nunske ulice in vzhodna na kraju sedanje Vegove ulice.

Na temelje rimskega zidu so naletehi večkrat pri stavbi in cestnih delih. Temu pa niso pripisovali posebnega pomena. Ko so pred leti kopali temelje za Hrovatinovo hišo, na Cesti 29. oktobra, ob začetku Ulice rimske legije (Snežniške), so tudi odkrili ostanke rimskega zidu. Večkrat so tudi odkrili rimske grobove, a zunanji emonskega obzidja. Pokopališča Rim-

ljanov so bila ob cestah, ki so držale iz Emona.

Na vogalu razširjene Nunske in nove, Muzejske ulice, ob novem bloku stanovanjskih hiš Pokojniškega zavoda je bil severno zahodni vogal emonskega obzidja. Vogalna hiša Pokojniškega zavoda stoji na kraju, kjer je bil stražni stolp emonskega obzidja. Samostanski zid stoji na temeljih severne stranice emonskega obzidja. Zdanj so pa naletehi na temelje zahodne stranice. Prav ob severnozahodnem kotu stare Emona.

Nunska ulica se deli v dva dela, ki se zelo razlikujeta. Zahodni del ulice se ne razlikuje od drugih novejših ulic. Ima normalno širino, oba hodnika in je brez vrzeli. Vzhodni del je pa ohranil čar srednjega veka ali vsaj pozne baročne dobe. Tu sicer ne najdemo kakšnih arhitektonskih posebnosti in ne baročnih palač. Glavna posebnost je nad tri metre visoki nunski zid. Ulica je široka dva koraka. Na drugi strani jo zožujeta dve hiši in plotovi. Obe hiši sta »romantični«, posebej večja, nadstropna, ki kaže že nekaj časa »rebra«. Najbrž je ne popravljajo, ker bo morala prejeti ali slej pa. Med tem delom Nunske ulice in Erjavčeve ceste je še več neizdelanih parcel, kjer so zdaj lepi vrtovi. Če bodo kdaj razširili Nunsko ulico tudi v tem delu, se bodo vrtovi tudi na zunanji strani nunskega zidu precej zmanjšali. Nunski vrt se je zadnja leta zelo zmanjšal, ker so ga odrezali na zahodni strani, kjer stoji hiša Pokojniškega zavoda, na severni strani so ga pa porabili precej za podaljšanje Subičeve ulice. Tako se zdaj nunski zid deli na novi in stari del. Zahodni in severna stranica

sta novi, le v Nunki ulici je ostal stari zid ohranjen. Če bi moral kdaj pasti tudi tu — kaže pa, da stoji v novi stavbi črti Nunske ulice — tudi ne bo posebne škode.

Baje ni nujne potrebe po razširjenju Nunske ulice tudi v vzhodnem delu zlasti ne zdaj, ko smo že dobili dobro zvezo s podaljšano Subičevo ulico. Razširjenje Nunske ulice proti Gradišču bi zdaj res ne pomenilo prometne olajšave, temveč celo precej nove komplikacije. Na križišču samem je Nunska ulica sicer že razširjena. Nunska ulica med Cesto Viktorja Emanuela (Bleiwisova) ni prometna in smejo se je posluževati samo... Če bi jo razširili v vsej širini, bi se seveda posluževali tudi številni vozniki, predvsem pa kolezarji. Križišče Gradišča in Nunske ulice je pa zdaj nevarno, ker ga zožujeta samostanska šola in nasproti starinska hiša v tesno grlo. Dokler ne bo primerjane urejeno to križišče, razširitev Nunske ulice ne bo imela pravega pomena za cestni promet. Razširitev bo pa seveda aktualna zaradi same zgradbe ter parcelacije vrtov na južni strani.

Pri urejevanju ulice ob novih hišah Pokojniškega zavoda se je pokazalo, da bo treba vsaj začasno zadržati tudi tla v ozkem delu ceste. Od Ceste Viktorja Emanuela se tla Nunske ulice dvigajo postopno tako, da so pri začetku nunskega zidu že nad meter višje. Ob novih hišah zdaj ravna tla in pri tem so naletehi na temelje emonskega zidu. Zid je zelo dobro ohranjen in trd kakor najboljši beton. V dveh tisočletjih je malta okamenela ter se povsem spojila s kamnom. Doslej niso našli ob zidu nobenega predmeta zgodovinske vrednosti.

Kleopatrina vila v Rimu

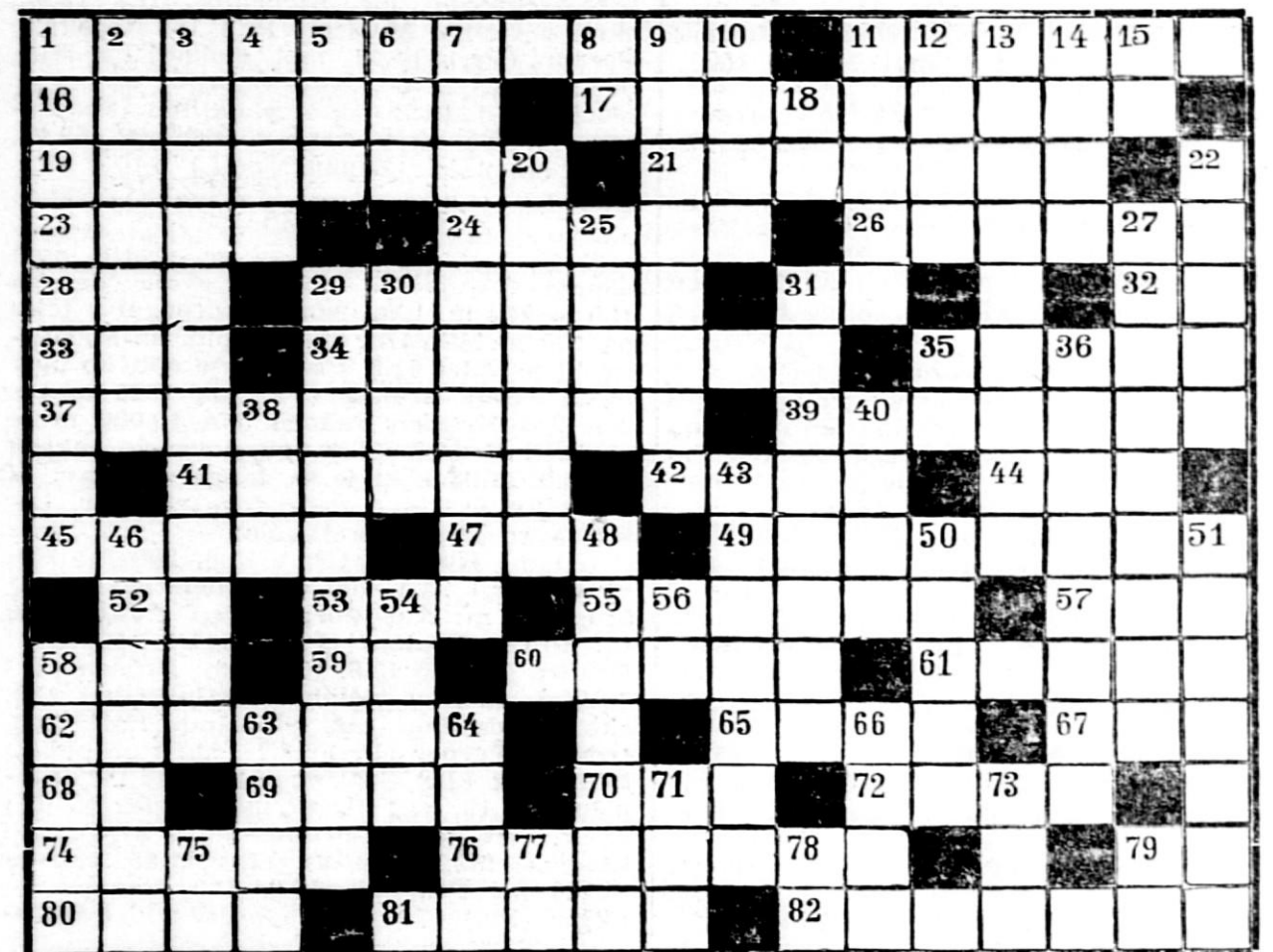
Šele zdaj so odkrili kotiček, kjer se je sestajala lega egiptska vladarica s Cezarjem

Pri cestnih delih na nabrežju Tibere v Rimu so odkrili že dolgo iskani Cezarjev vrt, kjer je imela Kleopatra krasno vilo v kateri je tudi stanovala. Med slavne ljubljence svetovne zgodovine, ki jih prosilavajo neštete knjige, filmi in gledališka dela, spadata tudi »Cezar in Kleopatra«. Njuno tragično usodo ovija zgodovinski nimb, kakršnega bi si ne mogel izmisliti niti najduhovitejši pisatelj. Ko je prišel Cezar v Egipt, je zahteval od Kleopatre in njenega mlajšega brata Ptolomeja, naj razpustita svojo vojsko in uklonita njegovi volji. Slavni rimski vojskovodja in državnik pa pri tem ni računal z ženskimi čari svoje nasprotnice.

Kleopatra je v začetku občevala s Cezarjem samo potom parlamentarnem, potem je pa sama odšla k njemu. Ponosi se je da la zastrtega obraza prenesti v kraljevski grad v Aleksandriji in kot zapeljivi ženski se ji je kmalu posrečilo omečiti Cezarjevo srce. Morda je igralo pri tem svojo vlogo tudi sožitje, toda rimski vojskovodja se je proti vsemu pričakovanju izjavil za ohranitev oporoke Kleopatrinega očeta.

Po končani vojni je obdržala lepa vladarica Cezarja še več mesecev v Egiptu kjer mu je priredila v Aleksandriji pompozno svečanost. Z razkošno ladjo se je odpeljala z njim po Nilu, da bi mu mogla razkazati lepote svoje dežele. Pod njenim vpilvom je prevzela rimskega državnika ideja orientalske vere v božje poslanstvo vladarjev. Sin, ki ga je rodila ocarljiva žena, je dobil po Cezarju ime Cezarion. Naslednje leta je prišla Kleopatra sama v Rim kjer je bila sprejeta med prijatelje in zavestnike rimskega naroda. Stanovala je v lastni vili v Cezarjevih nasadih ob Tiberi in to vilo so odkrili šele zdaj. Gre za velik park kjer je bilo zgrajenih več utic in malih svetišč. Sredi teh krasnih nasadov pred vrati starega Rima je stala Kleopatrina vila in njene stene so videle mnogo burnih, pa tudi tragičnih ljubavnih prizorov.

Križanka

Besede pomenijo

Vodoravno: 1. mesto v italijanski provinci Catanzaro, 11. ruska reka, 16. prva učena, 17. nezvest, ne ravnač se po predpisih, 19. nezabeleženo, 21. smoter vsake igre, 23. svetopisemska oseba, 24. vez, 26. domača beseda za meriti težino, 28. značilna oblika, 29. grapa, 31. dva enaka vokala, 32. del zemlje, segajoč v morje, 33. dajalnikova končnica ženskih samostalnikov, 34. vrtoglav, 35. moško krstno ime, 37. zgrešiti strel, 39. rastlina, 41. začetek znane slovenske pesmi, 42. obrobja Prekmurja, 44. doba, 45. luže, stoječe vode, 47. začetek Tasmanije, 49. topovsko streljanje, 52. vzklík bolečine, 53. znana besedica koroškega narečja, 55. latinski izraz za odobritev na pr. knjige, 57. italijanski spolnik s predlogom, 58. francoski predlog na, 59. električna merska enota, 60. zrnati, očičeni, 61. zapreka, napotje, 62. prometno sredstvo, 65. že tako, brez tega, 67. gobavec iz svetega pisma 68. kartaški izraz, 69. važen del vsakega prostora v hiši, 70. zemljišče ob hiši, 72. žensko krstno ime (Viktorija), 74. red, sodba o vrednosti, 76. poljska cvetlica, 79. največje človeško bogastvo, 80. orodje, 81. neravnovesni, nesolidni ljudje, 82. lepota.

Navpično: 1. goreča privrženost, 2. staro ime za španjo, 3. sestavni del prvošolskega urnika, 4. last Ace, 5. glasbena nota, 6. žensko krstno ime (Edvarda), 7. lani, 8. veznik, 9. spravljam v isto vrsto (starejša slovenska beseda), 10. afriško drevo, 11. sestavni del kmečkega poskusa, 12. truma, skupina, 13. čedne zunanosti, 14. muslimanski sveti kraj, 15. stevilo, 18. sibirski reka, 20. letovišče ob Jadranskem morju, 22. slabe volje, čmerna, 25. obdan, 27. ime znane palače v Parizu, 29. bojna ladja, 30. turški paša, 31. izvrsten premost, 35. igralna karta, 36. samostvo, trinoš, 38. kakovostna označba, 40. telesne okvare, 43. preliščiti, prevariti, 46. osebe iz »Vie male«, 48. zgibljem se v vodi, 50. zemlja, ločena od celine, 51. država v Združenih državah Severne Amerike, 54. poljska rastlina, 56. privolilna členica, 58. del sobe, 63. primorski naziv za staro

mater, 64. moško krstno ime, 66. pripadnik izumrlega plemena, 71. glej 32. vodoravno (množ.), 73. sledi spovedi, 75. arabski spolnik, 77. glej 76. navpično, 78. kratkica za cesarsko-kraljevi, 79. da (lat.).

Rešitev prejšnje križanke

Vodoravno: 2. oseba, 7. aj, 9. tlo, 10. ma, 11. mana, 13. ljub, 15. Avar, 16. Geza, 17. Abro, 18. Ala, 20. os, 21. re, 23. nart, 24a. Inri, 26. ar, 27. ah, 28. Hašk, 31. pilka, 33. ko, 34. od, 35. mol, 36. kes, 38. sodo, 39. oje, 41. trab, 42. rana, 43. Ra, 44. Ate, 46. on, 47. mrena. Navpično: 1. jama, 3. starost, 4. el, 5. Bolgari, 6. žaba, 8. Java, 10. Muza, 12. nabor, 14. jelen, 19. snaha, 22. vihar, 24. ara, 25. rak, 29. škoda, 30. kolobar, 31. pokoren, 32. ideja, 35. mora, 37. seno, 38. strd, 40. Jana, 45. te.

Velika francoska konverzija

Vest o veliki francoski konverziji in konsolidaciji posojil se potrjuje. Ta denarna operacija se nanaša na 5-odstotne blagajniške zapise iz leta 1934 ter na 37 in na 5 in pol odstotne blagajniške zapise iz januarja 1938 in skupnem znesku 16 milijard frankov. Njihova obrestna mera naj bi se s konverzijo znižala. Konsolidacija obsega preostali nezastavljeni dolg v obliki bonov narodne obrambe s triletno dobo obdobja, ki jih je prevzela stalna amortizacijska blagajna ob svoji ustanovitvi leta 1926. Ta dolg bo izpremenjen v posojilo s 4 odstotnimi obrestmi in 50letno amortizacijsko dobo, in sicer al pari.

Vojni davek v Rumuniji

Rumunski list »Argus« poroča, da namerava rumunsko gospodarsko ministrstvo uvesti vojni davek, ki bo enak najnižje določenim zneskom rumunskega posojila za obnovo. Kdor ne bo pravočasno podpisal tega prisilnega posojila, bo moral plačevati 50 odstotkov višji vojni davek.

V vrsti domačih izumov

Zelo potrebni pripomočki za zatemnitev — Priporočljiva bi bila industrijska izdelava

Ljubljana, 19. novembra

Naši ljudje so iznajdljivi, vendar svojih sposobnosti navadno ne morejo uveljaviti. Ni dovolj le iznajditeljska nadarjenost, temveč je treba še primerne mere podjetnosti. Znano je sicer, da iznajditelji sami navadno niso podjetni, toda podjetni morajo biti vsi tisti, ki uvajajo izume. Pri nas smo pa na iznajditeljske talente glodalni vselej omalovali; uvrščali smo jih med čudake in fantaste. V resnici je mnogo ljudi, ki hočejo še vedno dokazovati svetu, da so iznašli perpetuum mobile, in cela vrsta se jih ukvarja z vizumije, ki ne bodo imeli praktične vrednosti. Vsekakor smo pa dolžni posvetiti vsaki domači iznajdbi primerno pozornost, kajti nikdar ni mogoče reči, ali se morda ne skriva za njo res kaj posebnega.

Ob tej priliki opozarjamo na preprosti domači izum, ki sicer ni »epohalnega pomena«, vendar je zelo potreben in še tembolj praktičen, ker je enostaven. Gre za pripomoček za zatemnitev.

Ko je bila pri nas uvedena zatemnitev, so si ljudje belili glave, kako bi zastrli okna, da bi bilo ustrezno predpisom, a bi hkrati zaradi tega ne nastale neprijetnosti v stanovanju. Uvedena je bila cela vrsta zastiranja oken in svetil. Marsikdo je imel velike stiske z nabavo zatemnitvenih pripomočkov. Kdor je zastrl okna in zasteklena vrata s samim papirjem, je imel že mnogo stroškov. Nabava žarnic z modrim steklom seveda tudi ni bila tako lahka. V nekaterih mestih uporabljajo celo vrsto bolj ali manj praktičnih pripomočkov za zatemnitev. Tako tudi preplešajo sipe s posebnim modrilom, ki ne propušta dolgih svetlobnih žarkov. Povsod so pa najbolj v rabi senčniki za svetila, bodisi iz papirja ali blaga in zastiranje oken na razne načine.

Doslej še nismo poznali idealnega senčnika za zastiranje svetil. Bolj so bile v rabi modre žarnice. Papirnate senčnike smo obešali na lestence in porcelanaste ali steklene senčnike. Sob navadno niso krasi, na njih se je nabiral prah in prej ali slej so se raztrgali. Marsikje so lepili na notranje sipe moder papir in zaradi tega so morala biti notranja okna podnevi odprta, če že luč niso gorele ves dan. To zastiranje je bilo najmanj priporočljivo. Cim se je papir na sipe le malo raztrgal, okno ni bilo več dobro zastrto in treba je bilo ali zamenjati ves papir ali pa ga krpati. Z zatemnitvijo imajo še najmanj skrbi v hišah z dobriimi lesenimi zastori. Manj zanesljive so oknice, ki pogosto propuščajo svetlobo skozi špranje.

Čudno res, da doslej ni nihče iznašel bolj praktičnih zastiral. Zdanj opozarja na svoja izuma upokojeni uradnik, Ljubljane Rudolf P. u. Izumil je posebne vrste senčnik za žarnice, papirnato škaflo, ki jo enostav-

no obešiš na žarnico. Ta senčnik ali razpršilnik svetlobe, kakor ga že hočete imenovati, zasenči žarnico tako, da ne more uti skozi okna ali vrata (v večah in na hodnikih) žarek svetlobe, vendar je pa prostor še dovolj razsvetljen za samo orientacijo. V prostorih, kjer pa delamo pri električni luči, si pa seveda moramo omisliti drugačen pripomoček za zatemnitev. Naš izumitelj nam priporoča papirnat zastor za okna, ki je podnevi zvrt na palici.

Cim si ogledate oba pripomočka za zatemnitev, sprevidite, da sta res praktična. Toda vsi takšni izumi so brez pravega pomena, dokler ni uvedena tudi izdelava. Ročni izdelava je zamudna in ročni izdelek ni vselej tako precizen, razen tega bi pa ročni izdelovalci ne mogli prevzemati večjih naročil. Zato bi bilo prav, da bi se za izdelavo teh izdelkov pozanimala podjetja. V postev prihaja predvsem kartonažna tovarna.

Porast cen v Ameriki

Statistično proučevanje je pokazalo, da so cene v trgovini na debelo pri glavnih življenjskih potrebščinah narastle v Ameriki od začetka vojne v septembru 1939 mnogo bolj kakor v prvih dveh letih svetovne vojne. Tako so narastle cene živil v prvih dveh letih svetovne vojne za 14,3 odstotkov, zdaj pa za 19 odstotkov. Podobno je tudi s cenami kmetijskih pridelkov, ki so se dvignile v prvih dveh letih svetovne vojne za 12,6 odstotkov, od septembra 1939 pa že za 43,6 odstotkov. Cene tekstilnih izdelkov narastejo nekoliko počasneje. Nekateri predmeti vsakdanje rabe so se v Ameriki podražili posebno občutno. Tako so se podražile delovne hišice za 37 odstotkov, volnene odeje za 23, posteljno perilo pa celo za 42 odstotkov.

Po statističnih podatkih so od julija 1940 poskočile v Ameriki cene svinjine, slanine in masla za 27 odstotkov, jajc za 39, masti za 47, pšenice za 30, koruze za 11 in ječmena tudi za 11 odstotkov. Cene industrijskih izdelkov so narastle v splošnem za 30 odstotkov. Ameriško časopisje zahteva v zvezi s porastom cen najstrožjo kontrolo cen in mezd.

Argentinske zaloge žita

Od začetka tekočega leta so natovorili v Braziliji za izvoz 1.840.000 ton pšenice, lani pa 3.012.000 ton. Izvozne rezerve znašajo še 2.600.000 ton. Kuruze so natovorili v istem času na parnike 363.000 ton, lani pa 1.670.000 ton. Kuruze ima Brazilija za izvoz še 6.800.000 ton in to pomeni največjo težkočo v argentinskem poljedelstvu, ker kmetje kuruze ne morejo vnovčiti.

Dragocena monstranca izginila

V Escorialu so odkrili drzno tatvino. Izginila je monstranca zgodovinske vrednosti, dar kralja Karla II. Escorialskemu samostanu. Monstranca je izginila v čudnih okolnostih. Ko so prišli menihi nekega jutra v zakladnico so ugotovili, da je bil v njej tat. Natančnejša preiskava je pokazala, da ne gre za navadnega tatu, temveč za goste Escoriala. Domnevajo celo, da je odnesel monstranco neki duhovnik, in sicer iz nagibov verskega fanatizma. Španska policija je začela dragoceno monstranco takoj iskati. Možu, ki jo je odnesel, je prišla sicer večkrat blizu, pa je vedno pravočasno odnesel pete. Najbrž jo je popihljal v Barcelono, odtod pa v nezasedeno Francijo.

Monstranca ima kot rečeno veliko zgodovinsko vrednost. Samostanu jo je podaril kralj Karol II. na papeževu priporočilo. Gre prav za prav za reparacijsko darilo. Vojaki kralja Karla II. so namreč vdrlj v Escorial in tako motili samostanski mir. Iskali so kraljevega posestnega tajnika Valenzuela, ki se je skrival v samostanu. Šlo je za notranje politične spore med kraljem Karlom II. in njegovim sorodnikom Johanom Avstrijskim. Dragocena monstranca je izvirala z Dunaja. Bila je last strica Karla II., cesarja Leopolda.

Izvoz bombaža iz Brazilije

Izvoz bombaža iz Brazilije je dosegel v prvem polletju tekočega leta 161.000 ton. V primeri z lanskim letom pomeni to velik porast, kajti lani je šlo iz Brazilije samo 99.000 ton volne. Vrednost izvozne volne je znašala letos 533 milijonov milirejsov, lani pa 404 milijone. Najnižji odjemalec braziljske volne je Japonska, daleč za njo pa stoji Kanada in Kitajska. Po dolgem času se je znop pojavila med odjemalci braziljske volne Amerika. Šele na petem mestu je Anglija. Braziljska vlada namerava zdaj začasno prepovedati izvoz volne in umetne svil, da bo mogla kriti domačo porabo.

Bolgarski tobak

Pridelek tobaka v starih mejah Bolgarije je bil letos za dobrih 20 procentov manjši od lanskega. Tudi v priključnih pokrajinah niso pridelali letos toliko tobaka kakor lani. Vez letošnji pridelek tobaka v Bolgariji je znašal okrog 50 milijonov kilogramov, pač je pa po kakovosti letošnji tobak boljši od lanskega, in onega iz prejšnjih let. Bolgarija je izvažala doslej letno nad 30 milijonov kilogramov tobaka v vrednosti 2.500 milijonov levov, kar predstavlja 42 odstotkov vrednosti vsega bolgarskega izvoza. Približno sedmina bolgarskih kmetov se peča s pridelovanjem tobaka. Po priključitvi novih pokrajin je Bolgarija na prvem mestu v pridelovanju orientalskega tobaka.

obvestila, je pretiravala. Če bi stala zdaj tu, bi se sami prepričali, da je res, kar trdim.

— Vpričo vas morda! Ona namreč ve, da sta zmazna vsega. Ko bosta stala oba pred sodniki in ko se ji ne bo treba ničesar več bati, vama jamčim, da bo povedala vse po pravici... Nji se kot rečeno ni treba ničesar bati.

— Kaj? Saj ji preti ječa prav tako kakor nama.

— Ne, ona ni sodelovala pri vajinih zločinih... Prisilila sta jo, da je vaju spremljala. Lahko bo pa dokazala, da sta jo terorizirala. Sicer pa, ko bo pravica zvedela, kako sta jo pahnila na ulico, da se je morla prodajati in ko se bo obrnila na najemnike hiše, kjer ste stanovali, se je bodo sodniki usmili in če bo sploh obsojena, ji bo odmerjena nizka kazen. Vsekakor je pripravljena vtepati vse, samo da se vama osveti. In mislim, da sama dobro veda, kako se znajo ženske osvetiti, če so morale po tuji krivdi pasti tako globoko, kakor je padla ona.

Bill Sharper in Manzana sta razmišljala. Zdanj sta spoznala neumnost, ki sta jo bila storila in gotovo sta obžalovala svoj nastop na trgu.

Podprl sem svojo argumentacijo z besedami, ki so ju povsem zbegale.

— Kakšna tepca sta torej, gospoda! Vidva torej mislita, da imam demant še vedno pri sebi. No, torej vedita, da so mi ga vzele, ko sem bil aretiran. Uvedena je bila preiskava in jaz sem trdil, da sem ga dobil v prodajo. Izmenjane so bile, brzojavke med

Londonom in Parizom. Prisepeli so francoski policijski uradniki, da bi me zaslišali. Skratkita, smatrali so za najpametnejše potlačiti to afero. V trenutku, ko je francoska vlada dobila nazaj demant, ni kazalo povzročati škandalov.

— Torej je demant zdaj v Franciji, pravite? — je vprašal Manzana.

— Da, in če hočete plačati vožnjo do Pariza, si ga lahko ogledate v Louvru v isti vitrini, kjer so razstavljani francoski kronski dragulji.

V tem trenutku sem začutil, kako me demant tišči v želodcu, kakor da bi hotel protestirati proti moji laži.

— Niti besede vam ne verjamem, — je dejal Manzana. — Slepas ste in spravili ste demant na varno, preden so vas aretirali.

Tedaj se je oglasil še Bill Sharper. — Čujta, demant ni vreden, da bi govorili o njem. Imamo nekaj važnejšega.

Videl sem, kako mi gresta na limanice, a delal sem se, da ničesar ne razumem.

— Da, tu je nekaj važnejšega... In če me hočeta poslušati...

— Govorite!

— Čujta torej: Vsi trije smo se ujeli v past, iz katere se bomo sicer izmotali, toda pošteno oskubljeni. Ali hočeta, da vama odkrito povem svoje mnenje?

V zadregi je za hip obmolnil, potem je pa nadaljeval z resnim glasom:

PROKLETSTVO

DEMANTA

Roman.

In uporabljajoč grozne podrobnosti sem mu naštel vse zločine, ki jih je storil skupaj z Manzano ta čas, ko sem bil jaz zaprt. Začudil se je, da sem tako dobro obveščen, ni pa skušal tajiti, ker je najbrž dobro vedel, da imam te podatke od zanesljive strani. Omejil se je na to, da je zamrmral:

— No, dobro, že dobro, toda to bo treba dokazati.

— Imam pričo, — sem mu odgovoril. — In zagotavljam vaju, da bo ta priča pod prisego potrdila to, kar vem o vama. Tega nista pričakovala, kaj ne? Vidita, da imam tudi jaz svojo policijo.

— Poznava vašo policijo, — je zagodrnjal Manzana. — Da, poznava jo: imenuje se Edita. Da, tudi ona ima svoj račun.

— Ah, zares?

— Da, kajti vidva imata na vesti toliko grehov, da bi sedela najmanj deset let... razumeta, deset let prisilnega dela, ki je enako smrti na vešalih. Največ, kar more človek prenesti, je pet let jetniškega mlina. To govorim iz lastne izkušnje.

Bill Sharper in Manzana sta obmolnila. Moje besede so ju bile zelo potle.